

O B E C   L A D Z A N Y

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Pre obdobie 2026 – 2032 (2035)

OBSAH

1	Úvod	3
2	Analytická časť	5
3	Strategická časť	46
4	Programová časť	53
5	Realizačná časť.....	60
6	Finančná časť	66
7	Záverečná časť	68

1 ÚVOD

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ladzany na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Krupina, obec Ladzany
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHSR:	11.12.2025
Dátum platnosti:	01.01.2026 – 31.12.2032
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	17.12.2025

Zdroj: vlastné spracovanie

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja“ (ďalej len PHSR) je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy vychádzajúcim z poznania situácie a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. PHSR je dôležitou podmienkou pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je podmieňovaná dokladovaním súladu projektového zámeru s prioritami schváleného PHSR obce.

Zámerom obce Ladzany je využívať svoju geografickú polohu a prírodné krásy Krupinskej planiny pre rozvoj cestovného ruchu, rozvoj podnikania a hospodársky rast za podmienok trvale udržateľného rozvoja v kontexte zachovania kultúrnych tradícií a zvykov. V záujme obce je budovať kvalitnú infraštruktúru ponúkajúcu komunikačné, informačné a verejné služby na primeranej úrovni a tiež zlepšiť spoluprácu verejného, podnikateľského i neziskového sektora a obyvateľov obce.

PHSR obce Ladzany na roky 2026-2032 s výhľadom do roku 2035 je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. PHSR je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Prostredníctvom PHSR sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu sféru.

Pri spracovaní PHSR obce Ladzany boli definované ciele a opatrenia v súlade s programovými dokumentmi regionálneho rozvoja národného, regionálneho a lokálneho významu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je spolu s **Územným plánom veľkého územného celku Banskobystrický kraj** kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja.

Pri spracovaní obecnej stratégie bola využitá kombinácia prvkov expertnej a komunitnej metódy, hlavne pri získavaní informácií a vstupov pre spracovanie tohto dokumentu. Vychádza sa z miestnych šetrení, poznatkov zamestnancov, orgánov obce a právnických osôb pôsobiacich na území. Podkladovými bázami boli aj publikácie Štatistického úradu, Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, údajov šetrení prevedených v obci Ladzany a z ďalších dostupných metodík a schém už spracovaných rozvojových dokumentov.

Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, doplňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Cieľ a obsah PHSR Obce Ladzany

PHSR obce je nástroj na koncepčný a cieľavedomý rozvoj obecnej samosprávy. Definuje víziu a stratégiu rozvoja obce a na ich základe tvorí plán opatrení a aktivít, ktorými dosahuje určené priority a strategické ciele, ktoré berú ohľad na demografické, ekonomické, sociálne a environmentálne špecifiká a príležitosti obce.

Dôvod spracovania dokumentu

Hlavným dôvodom na spracovanie PHSR obce je príprava na nové programové obdobie európskych štrukturálnych a investičných fondov v roku 2021 – 2027 v rámci regionálnej politiky EÚ. Súvisiacim dôvodom je aj končiaci platnosť aktuálneho PHSR obce.

Charakteristika a štruktúra dokumentu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami stanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza.

Úvod vysvetľuje legislatívny rámec, ktorý upravuje metodiku tvorby PHSR obce a jeho vzťah s inými strategickými dokumentmi ako aj vysvetľuje ciele a obsah dokumentu

Analytická časť opisuje aktuálny stav a tam, kde je to možné, prognózuje vývoj.

Strategická časť na základe identifikovaných problémov a potenciálu vyplývajúcich z analytickej časti definuje víziu rozvoja obce a hlavný cieľ do roku 2032, priority, strategické a špecifické ciele, opatrenia a aktivity.

Programová časť vyberá z navrhnutých opatrení a aktivít konkrétne programy a projekty, ktoré je potrebné zrealizovať na dosiahnutie hlavného cieľa.

Realizačno-finančná časť opisuje organizačné zabezpečenie realizácie PHSR obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR so stanovením konkrétnych merateľných ukazovateľov a možností finančného zabezpečenia jednotlivých opatrení a aktivít.

Akčný plán PHSR obce bude schvaľovaný na ročnej báze a bude obsahovať plán realizácie projektov v danom roku aj s definovanými finančným krytím.

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1. Základná charakteristika obce

Názov obce	Ladzany
Historické názvy obce	Legen, Legyen, Ladzany, maďarsky Ledény
NUTS 2	stredné Slovensko
Názov okresu	Krupina
Názov kraja	Banskobystrický
Región	Hont
MAS	OZ Zlatá cesta
PSČ	962 65
Web stránka	https://www.ladzany.sk/
Prvá písomná zmienka o obci (rok)	1233
Nadmorská výška stredu obce v m n.m.	216
Celková výmera územia obce (km ²)	26,52
Počet obyvateľov (k 31.12. 2024)	254
Hustota obyvateľstva na km ²	9,56

Zdroj: štatistika

2.2 História obce

Obec Ladzany sa nachádza v malebnom údolí na úpätí Štiavnických vrchov a je súčasťou CHKO (Chránenej krajinej oblasti Štiavnické vrchy) južne od vrchu Sitno. Obec je bezprostredne obklopená záhradami, TTP (Trvalé trávne porasty) a lesmi. V katastri obce je ovocný sad, v ktorom je zachovaný pôvodný genofond jabloní v tomto území.

Obrázok č.1: Letecký pohľad na obec

Pod Sitnom vyviera Klastavský potok, čo sa krúti hontianskou dolinkou kde vo výške 216 m n. m. leží obec Ladzany. Najstaršie osídlenie pochádza z neolitu, mladšej doby kamennej, okolo 2400-1800 rokov pred n. l. Svedčia o tom nájdené kamenné nástroje a tiež nálezy volútovskej keramiky, ktoré objavil Andrej Kmeť. Jeho nálezy sú z obdobia lužickej kultúry – ihla, chrastítka a hlinený kruh, ale ihlice s bohato zdobenou hlavicou i hlinenými guľôčkami sú nálezom s rozhrania doby bronzovej a železnej. V lokalite Bátorová vykopali pohrebisko keltských bojovníkov doby laténskej.

Obec sa spomína od roku 1233 ako Lengen, ďalšie staré a cudzojazyčné pomenovania obce boli: Legen (1285), Legyen (1388), Ladzany (1773), maďarsky Ledény. V 14. storočí patrila hradu Litava, v 18. storočí Gécziovcom a Törökovcom, v 19. storočí Ledeburovcovi a i. V roku 1715 mala obec 46 domácností, v roku 1828 mala 113 domov a 680 obyvateľov.

Zachovala sa ľudová architektúra domov č.7, č.76. Obec patrila k najstarším osadám kraja, nachádzame tu z 12. storočia do kameňa vytesaný oblôčik – ranogotické sanktuárium, presbytérium a múry dnešného ev. a. v. kostola z 13. storočia, ktorý bol pôvodne románsky, prestavaný v 1. polovici 15. storočia, dnes evanjelický. V kostole sa dodnes nachádzajú gotické architektonické detaily – gotická krstiteľnica, renesančný obraz z 2. polovice 16. storočia. Z hľadiska náboženskej štruktúry obyvateľstva prevládajú evanjelici a. v. .

Dvere sú z roku 1603, celodrevená veža zbíjaná drevenými klincami z roku 1697 a chór z roku 1763. Za čias husitov kostol ohradili silným múrom. Starý cirkevný archív v protireformačných rokoch 1750 a 1754 násilne odvliekli a tak mnohé informácie o obci nie sú dostupné.

Obrázok č.2: Evanjelický kostol

Obrázok č.3: Evanjelická fara

V rokoch 1838 -1839 tu ako učiteľ pôsobil Andrej Braxatoris-Sládkovič.

Po I. sv. vojne dostali obyvatelia prácu aj pri budovaní železnice na prepravu dreva spod Sitna do Hontianskych Tesár. V čase SNP obyvatelia podporovali partizánsku skupinu Ladislava Exnára stravou, šatstvom aj obuvou. JRD s vyvinutým ovocinárstvom založili v roku 1952.

Za dedinou, v časti nazvanej Biele Dráhy stoja hajlochy s pivnicami vysekanými do tufového podlažia. Niektoré pivničky majú „základný kameň“ osadený na čelnej stene, ktorý vás oboznámi s dátumom vzniku stavby a menom majiteľa. Často sú zachované drevené vstupné dvere do hajlochu, vyrezávané z dubového dreva a zhotovené bez jediného klinca.

Obrázok č.4: Vinohradnícke pivnice

Obec si udržala podhorský poľnohospodársky ráz. Obyvatelia sa zaoberali hlavne poľnohospodárstvom a vinohradníctvom, neskôr pastierstvom a dobytkárstvom. V chotári sa nachádzajú zvyšky pivníc so 150 cm hlbokými žilnými jamami, ktoré majú úzky guľový otvor a značne rozšírené dno. V nich sa obyvatelia skrývali pred Turkami, od ktorých veľa vytrpeli. Obec im bola 140 rokov poplatná. Odtiaľto podnikali výpady do okolia, najmä do Banskej Štiavnice. Obec ležala na dôležitej obchodno-strategickej ceste spájajúcej Baltické a Stredozemné more.

Pestovalo sa tu viac ako 60 druhov jabloní. V období prvej svetovej vojny sa cez obec vystavala úzkokoľajná dráha na konský záprah, ktorá slúžila na prepravu dreva. Pred druhou svetovou vojnou občania postavili novú školu. Základné premeny sa uskutočňovali po 2. svetovej vojne. V období socializmu sa v obci vybudoval kultúrny dom, obecný vodovod, miestny rozhlas, verejné osvetlenie, dom smútku.

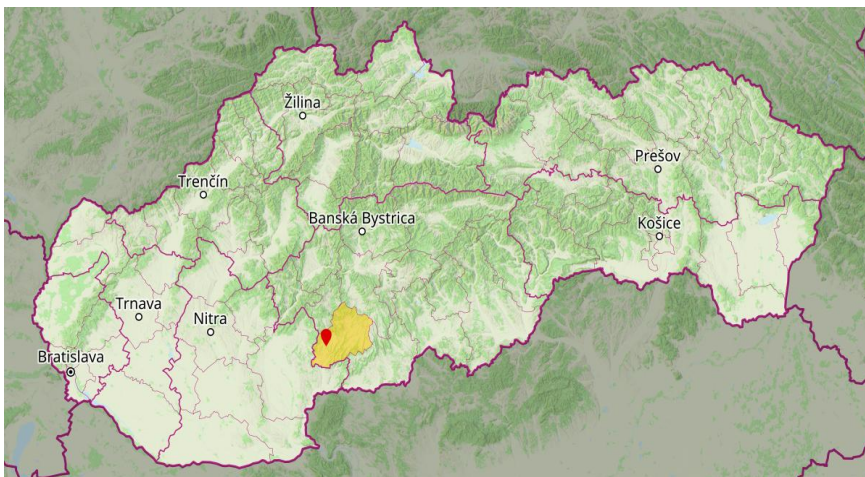
Obrázok č.5 : Zber jablák v minulosti

2.3 Zemepisná charakteristika obce

Obec Ladzany patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja, do okresu Krupina. Obec je vzdialená od okresného mesta Krupina 19 km smerom cez Sebechleby, Hontianske Nemce a Devičie. Leží na úpätí Štiavnických vrchov v doline Klastavského potoka v nadmorskej výške 210 m n. m. až 618 m n. m. Juhovýchodná časť katastra obce zasahuje do Krupinskej vrchoviny a časť katastra do CHKO Štiavnické vrchy.

Mapa 1. - 4.: Geografická poloha obce

2.4 Prírodné podmienky

Geologické pomery

Geologický substrát obce je tvorený neovulkanitmi - prevažne pyroklastikami andezitov a andezitmi vitrofyrickými záverečnej fázy, amfibolicko-biotitickými a dacitmi II. fázy a pyroxenickými andezitmi II. fázy.

Z hľadiska geomorfologického možno územie označiť za vulkanickú blokovú štruktúru Slovenského stredohoria. Doliny potokov sú hlboké v tvare písmena V, bez nivy, alebo so slabo vyvinutou nivou. Takmer celá oblasť má vrchovinový reliéf, ktorý prechádza do pahorkatiny a reliéfu erózných brázd. Územie patrí do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Slovenské stredohorie, celku Štiavnické vrchy. Nadmorská výška sa pohybuje od 210 metrov nad morom do 570 metrov nad morom. Výmera katastra je 2652 ha.

Pedologické pomery

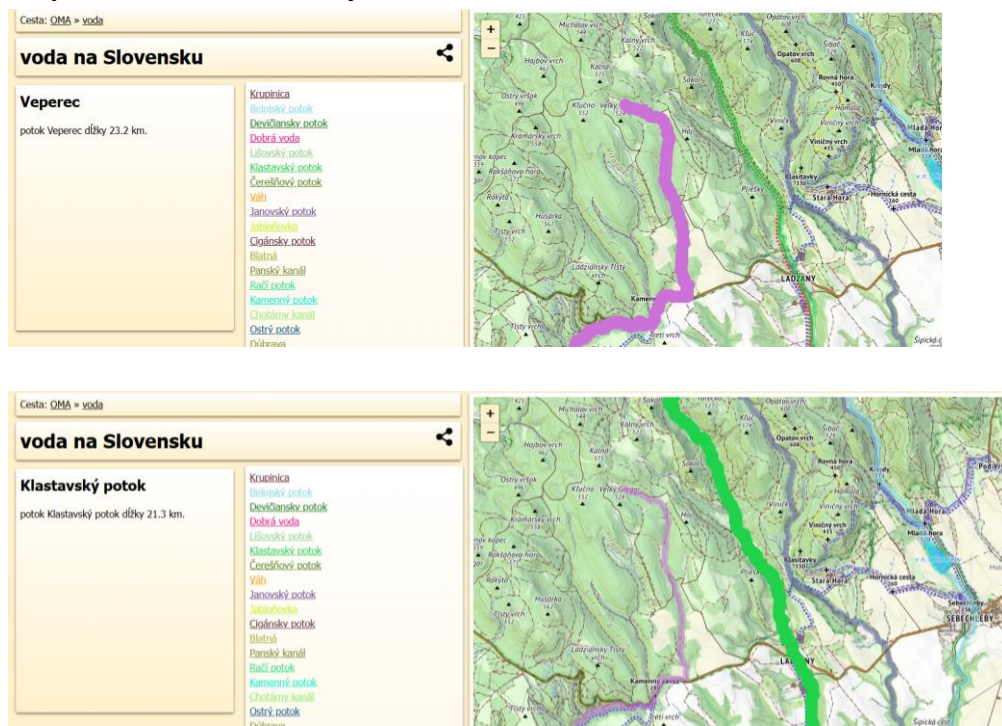
Takmer celé územie pokrývajú kambizeme nasýtené a nenasýtené, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté (najmä vo vyšších nadmorských výškach). Radia sa medzi stredne úrodné s menším obsahom živín. Patria medzi vhodné pôdy pre pestovanie lesa, ale sú tiež perspektívne pre poľnohospodárstvo, najmä pre TTP. Sprievodne sa vyskytujú rankre a kambizeme oglejené. Z pôdnych druhov prevládajú pôdy hlinité, miestami ílovito-hlinité.

Hydrologické pomery

Hydrografia územia je do značnej miery daná klimatickými pomermi. Závisí hlavne od množstva zrážok, ktoré spadnú na danom území. Hlavnými zásobovateľmi povrchových tokov v tomto regióne sú zrážkové vody a vody z topiacich sa snehov.

Zo všetkých zrážok, ktoré spadnú v tejto oblasti, vplyvom klimatických pomerov a čiastočne geologického substrátu, 1/3 odteká. Celkový charakter Štiavnických vrchov podmienil vznik radiálnej riečnej siete. Povrchové toky tejto oblasti patria k povodiu Hrona. Katastrálnym územím obce pretekajú dva významnejšie potoky a to Veperec s celkovou dĺžkou 23,2 km a Klastavský potok, ktorý meria 21,3 km.

Mapa č. 5. - 6.: Vodné toky v katastri obce

Klimatické pomery

Územie a nachádza v miernej teplej klimatickej oblasti, okrsok mierne teplý, mierne vlhký, s miernou zimou. Priemerná ročná teplota vzduchu je od 7°C do 9°C. Priemerné ročné zrážky sú od 600 mm do 800 mm. Hodnota priemernej ročnej vlhkosti vzduchu dosahujú až 75 %. Počet letných dní do roka je približne 50. Územie patrí k málo veterným.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie sa na celom území rozprestierali dubovohrabové lesy, spolu s dubom cerovým. Ostrovkovite sa vyskytovali kvetnaté bukové a jedľové lesy na severne exponovaných svahoch. Na údolia potokov sa viazali jaseňovo-brestovo-dubové a jelšové lužné lesy. Súčasný lesný porasty zhruba zodpovedajú svojím druhovým zložením pôvodnej vegetácii. Na územiach s miernejším sklonom sa dnes nachádzajú lúky a pasienky, ktoré sčasti postupne sukcesne zarastajú. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Možno povedať, že na väčšine územia je zastúpené živočíšstvo listnatých lesov.

Štiavnické vrchy sú v rámci Západných Karpát posunuté k juhu, čo sa prejavuje aj v zložení fauny. Na celom území prevažuje lesná fauna, ktorú na južne exponovaných svahoch a bralách nahradili teplomilné panónske druhy. Z veľkých cicavcov, ktoré zahŕňajú celú škálu poľovnej zveri mierneho pásma, treba spomenúť – daniela škvrnitého a muflóna obyčajného, ktoré sa vyskytujú hlavne v západnej časti územia. Oblasť Sitna bola kedysi známou srnčou rezerváciou s kapitálnymi trofejovými srncami. Dnes srnčiu zver vytláča jelenia zver. Osobitnú pozornosť si zasluhuje naša najväčšia mačkovitá šelma – rys ostrovid, ktorý sa vyskytuje takmer na celom území, no najpriaznivejšie podmienky má v málo navštevovaných severných oblastiach. V starších lesných porastoch sa vyskytuje aj mačka divá, jazvec obyčajný, tchor obyčajný. Po dlhšom čase sa opäť udomácnil medveď hnedý, ktorý sa rozšíril z Kremnických vrchov. Z drobných zemných cicavcov treba spomenúť hmyzožravce – bielozúbka krpatá, bielozúbka bielobruchá, piskor malý.

Z početného vtáctva si osobitnú pozornosť zasluhujú dravce, ktorých prítomnosť druhov a výskyt sa prísne tají vzhľadom k častému vykrádaniu hniezd pytlíkmi a rušením ich vývoja pozorovaním. Z kurovitých vtákov treba spomenúť jariabka hôrneho a v severnej časti bol zaznamenaný výskyt tetraobyčajného. Žijú tu všetky naše jašterice a aj všetky druhy hadov. Z obojživelníkov sa tu vyskytuje salamandra škvrnitá, rosnička zelená, ropucha obyčajná a ropucha zelená.

Ochrana prírody

Časť katastrálneho územia obce leží v CHKO Štiavnické vrchy. Do kategórie územia európskeho významu spadá lokalita Tlstý vrch. Činnosť človeka je tu značne obmedzovaná, z dôvodu ochrany biotopov a druhov európskeho významu, ktoré je potrebné zachovať pre budúce generácie.

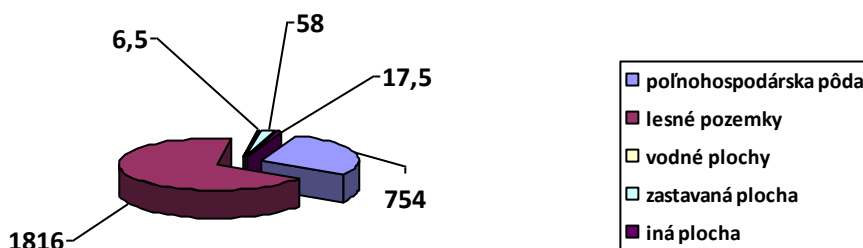
Ochrana prírody v súlade so zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov je zabezpečená prostredníctvom Spoločného obecného úradu v Krupine, ktorý vykonáva štátnu správu v prvom a druhom stupni územnej ochrany vo veci ochrany drevín, pripravuje rozhodnutia o vydaní súhlasu na výrub drevín, ukladá opatrenia na ozdravenie drevín a prijíma ohlásenia o výrube, ukladá povinnosť náhradnej výsadby, vedie evidenciu pozemkov vhodných na náhradnú výsadbu, určuje spoločenskú hodnotu drevín, vykonáva štátny dozor.

Poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo

Kvalita poľnohospodárskej pôdy v území je priemerná. Celkovo väčšiu časť územia tvorí kategória pôd vhodných pre trvalé trávnaté porasty (TTP). Na území sa nachádza dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy. Preto tu môže nájsť svoje uplatnenie tak intenzívne poľnohospodárstvo, ako aj agroturistika na báze malých fariem. V katastri obce sa eviduje orná pôda, chmeľnica, záhrada, ovocný sad, trvalý trávny porast, lesný pozemok, vodná plocha, zastavaná plocha a nádvorie, a ostatná plocha.

Tabuľka č.1: Pôdny fond v katastri obce

Výmera v hektároch						
Názov obce	Poľnohos. pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavaná plocha	Iná plocha	Výmera celkom
Ladzany	754	1816	6,5	58	17,5	2652

Graf č.1: Pôdny fond v katastri obce**2.2 Hospodárske využitie územia**

Priemyselná výroba v okrese Krupina je sústredená do jedného centra, do Krupiny. Vo väčších obciach sídlia menšie firmy.

V samotnej obci sa priemyselná výroba nikdy nenachádzala. V minulosti bol v okresnom meste Krupina najdôležitejší z hľadiska výroby a zamestnanosti strojársky priemysel. Po roku 1989 došlo k poklesu priemyselnej výroby a k následnému poklesu pracovných miest v strojárkej firme Way Industry Krupina. Koncom 20. storočia začal útlmový program strojárkej výroby a v súčasnosti tento druh priemyslu už nie je z hľadiska zamestnanosti a výroby majoritný. Iný priemysel v okresnom meste zastupujú nábytkársky priemysel spoločnosť LIND, elektrotechnický priemysel spoločnosť BROTHER SLOVAKIA a WITTUR. Najväčšími zamestnávateľmi občanov z obce Ladzany sú nasledovné firmy a organizácie:

- Bioplyn Ladzany
- Agro Ladzany

- Autodoprava Logumat
- Agrospol Hontianske Nemce
- Obecný úrad Ladzany
- Predajňa potravín (zmiešaný tovar) COOP Jednota Krupina
- Lesná správa Ladzany (Lesy SR Levice)

Obrázok č.6: Bioplynová stanica Ladzany, Dom smútku a cintorín

2.6 Životné prostredie

Ovzdušie

Emisný zásah z lokálnych, miestnych a najmä diaľkových zdrojov znečistenia zapríčiňujú zhoršený zdravotný stav lesov Štiavnických vrchov a Krupinskej planiny. Znečistenie ovzdušia z lokálnych kúrenísk v obci je nepriaznivejšie počas zimy. Porovnaním so situáciou v banskobystrickom kraji je ovzdušie v okrese Krupina menej zasiahnuté emisiami a v obci je hodnotené ako veľmi **priaznivé**.

Tabuľka č.2: Miera emisií v okrese a kraji

Okres	Emisie (t/rok)				Merné územné emisie (t/rok . km ²)			
	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO	tuhé látky	SO ₂	No _x	CO
Banská Bystrica	392,2	213,1	677,3	3418,4	0,5	0,3	0,8	4,2
Banská Štiavnica	173,1	11,6	135,3	1567,7	0,6	0,0	0,5	5,4
Krupina	278	29,1	298,4	2346,6	0,5	0,0	0,5	4,0
Banskobystrický kraj	5354,3	2121,3	6523,9	49035,7	0,6	0,2	0,7	5,2

Zdroj: Štatistický úrad 2024

Ochrana vôd

Znečistenie vodných tokov je eliminované domovými čističkami, septikmi a žumpami. Kanalizácia v obci nie je vybudovaná. V obci je vybudovaný celoobecný vodovod.

Odpady

V obci je zavedený separovaný zber separujú sa plasty, papier, sklo, textil, kovy a elektronický odpad. Všetky domácnosti majú svoje nádoby na odpad, ktoré sú vyvážené v intervale troch týždňov KOSIT WEST s.r.o. Košice. Biologicky rozložiteľný komunálny odpad vhodný na kompostovanie v celej obci obyvatelia kompostujú vo svojich domácich kompostéroch.

Človek sa v každej dobe učil mnohým postupom a hodnotám od prírody. Príroda človeku vždy dáva príklad, ako sa dá zaobchádzať a rozumne využívať materiály a produkty, ktoré nám ponúka naša planéta Zem. Nie je predsa možné, aby ľudia donekonečna produkovali ťažko spracovateľné materiály a neefektívne zaberali plochy skládkami. V zmysle legislatívy nášho právneho systému sa neustále zvyšujú požiadavky na systém zberu, uskladňovania a zhodnocovania jednotlivých zložiek komunálneho odpadu s ohľadom k zvyšovaniu kvality životného prostredia. Avšak realizácia týchto opatrení je podmienená obstaraním vhodných technologických prostriedkov a zavedením efektívneho systému zhodnocovania vyseparovaných zložiek. Obec Ladzany realizuje separovaný zber odpadu v týchto kategóriách: plasty, elektronický odpad, textil, kovošrot, sklo a biologicky rozložiteľný odpad. Odberateľom zmesového komunálneho a vyseparovaného odpadu je spoločnosť Kosit West s.r.o.. Zároveň v nadväznosti na legislatívu súvisiacu s uskladňovaním a zhodnocovaním biologicky rozložiteľného odpadu realizujeme separáciu a zhodnocovanie vo vlastných kompostéroch. V obci sa mnohokrát využívajú veľkoobjemové kontajnery na odpady všetkých druhov.

2.7 Obyvateľstvo a osídlenie

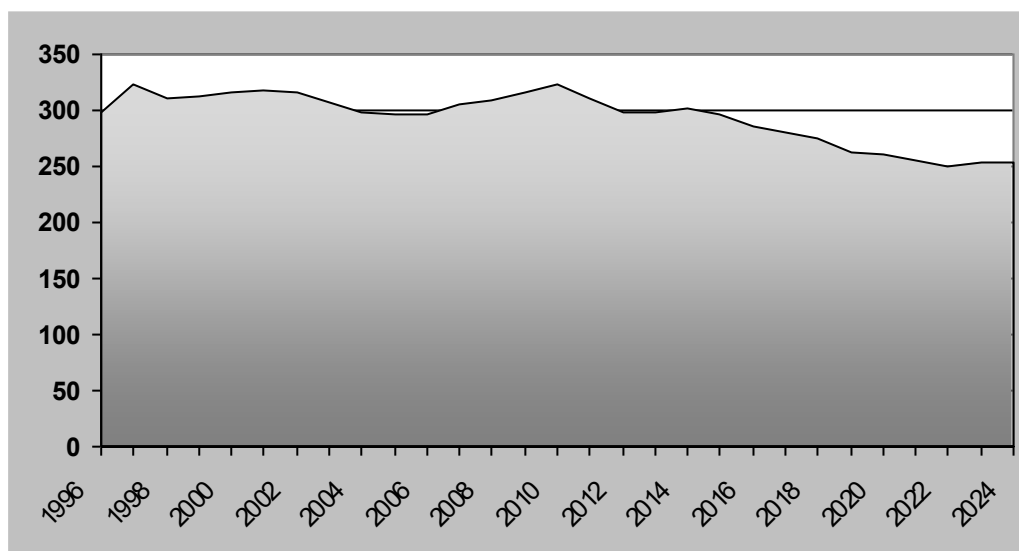
Demografický vývoj

Nepriaznivá demografická situácia a odlev ľudského kapitálu je spôsobený starnutím, nízkou pôrodnosťou, ako aj vysídľovaním mladších obyvateľov za pracovnými príležitosťami do väčších miest. Úbytok obyvateľstva je spôsobený odsťahovaním, ale aj prirodzeným úbytkom obyvateľov. Starnutie obyvateľstva je zaznamenávané nie len v obci, ale aj z pohľadu regionálneho či národného, čo sa prejaví na zvýšenej ekonomickej záťaži produktívneho obyvateľstva. Obyvateľstvo je jedným z rozhodujúcich faktorov obce, ktorý sa odráža vo všetkých oblastiach a fázach rozvoja obce. V roku 2024 žilo v obci Ladzany 254 obyvateľov a priemerná hustota obyvateľstva bola 9,56 obyvateľov/km². Obyvateľstvo je jedným z rozhodujúcich faktorov obce, ktorý sa odráža vo všetkých oblastiach a fázach rozvoja obce.

Historický vývoj obyvateľstva v obci od roku 1996 s tendenciou vývoja

Z dlhodobého hľadiska mal počet obyvateľstva skôr klesajúci ako progresívny vývoj, zrýchľujúci sa najmä od roku 2014 do roku 2024, kedy bol pokles obyvateľstva o viac ako 21%. V období takmer 30 rokov nastal aj opačný stav, tzn. že počet obyvateľov vzrástol v rokoch 1997 a 2011, napriek tomu má demografický vývoj v obci Ladzany klesajúcu tendenciu. Negatívnym aspektom je predovšetkým nízka pôrodnosť a migrácia obyvateľstva.

Demografický vývoj obce je aj indikátorom celkového súčasného sociálno-ekonomického vývoja v spoločnosti, výrazného zhoršenia sociálnej situácie mladých rodín, problematických možností riešenia bytového problému, ale najmä pracovných a existenčných podmienok. Migračný vývoj obyvateľstva citlivo reaguje na pozitívne alebo negatívne signály, najmä v sociálno-ekonomickej oblasti.

Graf č.2: Demografický vývoj

Zdroj: štatistika

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

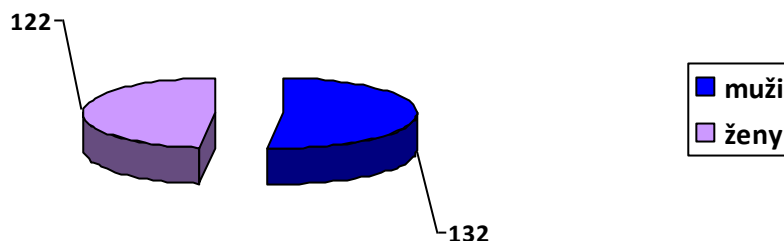
K 31.12.2024 žilo na území obce celkom 254 obyvateľov. V rámci celkového počtu obyvateľov, predstavujú ženy 48 % a muži 52 %. Štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia je charakteristická pre vidiecku populáciu na Slovensku. Obnova generácie je síce pomalá, ale v súčasnosti zabezpečujúca prirodzenú reprodukciu obyvateľstva v obci. V obci je takmer rovnako zastúpená mužská aj ženská zložka populácie.

Tabuľka č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia	
Muži	132
Ženy	122
SPOLU	254

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia

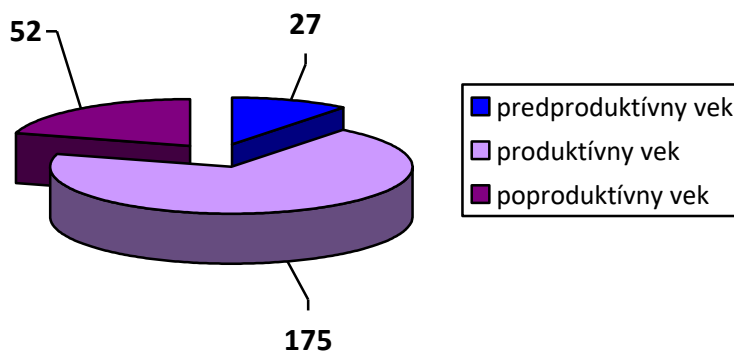
Rozdelenie obyvateľstva podľa vekových skupín

Demografický vývoj obyvateľstva sa odráža predovšetkým vo vekovej štruktúre obce. Všeobecným prejavom demografického vývoja obyvateľstva v obciach je nepriaznivá veková štruktúra z hľadiska vekových kategórií. Vo vekovej štruktúre obyvateľov podľa údajov za rok 1996 - 2024 obce Ladzany prevládajú obyvatelia v produktívnom veku. Vývoj obyvateľstva z hľadiska vekových kategórií nezaznamenal v obci žiadne výrazné zmeny.

Z celkového počtu obyvateľov žijúcich v obci v roku 2024 bolo v predproduktívnom veku (0-14,9 rokov) 27 obyvateľov. Vo vekovej skupine 15 – 64,9 roka, tzn. V produktívnom veku bolo 175 obyvateľov a 52 obyvateľov v poproduktívnom veku (65 rokov a viac). Vyjadrené v percentách voči celkovému počtu obyvateľstva – predproduktívny vek tvoril 11 %, produktívny 69 % a 20 % tvorila skupina poproduktívneho veku.

Index starnutia v roku 1996 dosahoval hodnotu 57,14, v roku 1997 klesol na 50. V roku 2014 vzrástol nad hodnotu 100 a o 10 rokov dosiahol index starnutia hodnotu 192,59 t.j. na jedného predproduktívneho obyvateľa pripadajú 2 dôchodcovia. Index starnutia v obci sa zvyšuje, tzn. podiel obyvateľov v predproduktívnom veku nie je v dobrom pomere s obyvateľmi veku poproduktívneho. Táto tendencia ukazuje na starnutie populácie v obci. Priemerný vek obyvateľstva v obci v roku 2024 dosiahol hodnotu 43,71 rokov.

Graf č.4: Rozdelenie obyvateľstva podľa vekových skupín

Tabuľka č.4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Obec	Trvalo bývajúce obyv.	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
		Základné	Bez maturity	S maturitou	Vysokoškolské	Bez vzdelania	Nezistené
Ladzany	255	46	75	85	18	27	4

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.5: Národnostná štruktúra obyvateľstva

Národnosť	Spolu	Slovenská	Rómska	Ukrajinská	Česká	Maďarská	Ostatné	Nezistená
Počet	255	243	7		3		1	1

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.6: Materinský jazyk obyvateľstva

Materinský jazyk	Spolu	Slovenský	Rómsky	český	Ostatný	Nezistený
Počet	255	250	0	3	1	1

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Tabuľka č.7: Štruktúra náboženského vyznania obyvateľstva

Náboženstvo	Spolu	Rímsko katolícka cirkev	Evanjelická cirkev augsburského vyznania	Grécko katolícka cirkev	Pravoslávna cirkev	Bez vyznania	Nezistené
Počet	255	86	126	0	0	36	7

Zdroj: Štatistický úrad SODB 2021

Lokalizácia MRK v rámci sídelnej štruktúry

V rámci sčítania ľudu, domov a bytov v roku 2021 sa k rómskej národnosti v Ladzanoch prihlásilo len 7 občanov. Štatistické údaje nevystihujú skutočný počet občanov rómskeho pôvodu. Ponúkame skutočný prehľad o počtoch marginalizovanej rómskej komunite v obci Ladzany. Údaje sú spracované na základe prieskumu, ktorý robil Obecný úrad Ladzany ku 31.12.2024.

Obyvateľstvo marginalizovanej rómskej komunity tvorilo podľa skutočného stavu, ktorý pravidelne aktualizuje obec Ladzany k 31.12.2024 je 9% populácie obce a to v počte 23 obyvateľov podľa obyvateľov prihlásených na trvalý pobyt. K 31.12.2024 sa trvalo zdržuje v obci 18 obyvateľov MRK (7%).

Obyvatelia marginalizovanej rómskej komunity žijú vo vlastných obydlíach. Obydlia, v ktorých žijú obyvatelia MRK sú zabezpečené elektrickou energiou a aj vodovodnou prípojkou. Jedná sa o rodinné domy, z ktorých sú niektoré v zlom technickom stave.

Marginalizované skupiny ľudí, ktoré sú v spoločnosti vylúčené, znevýhodnené alebo im sú odopierané bežné práva a príležitosti môžeme identifikovať v každej obci. Tieto skupiny čelia diskriminácii a nerovnosti v rôznych oblastiach života vrátane zamestnania, bývania,

vzdelania a zdravotnej starostlivosti. Príklady zahŕňajú menšiny, ľudí so zdravotným postihnutím, LGBTQ+ komunitu, bezdomovcov, imigrantov a iné skupiny, ktoré sú odsunuté na „okraj spoločnosti“. Taktiež sa môžu stať chránenou osobou v prípade trestného činu, ktorá podľa zákona požíva zvýšenú ochranu, napríklad dieťa, tehotná žena, osoba vyššieho veku, chorá osoba a pod.

Obec sa snaží pomáhať obyvateľom, ktorí by mohli byť ohrození prípadným odsunutím na okraj spoločnosti. Zabezpečuje čoraz viac bezbarierových prístupov v budovách a verejných priestranstvách, približuje občanom rôzne sociálne služby a pomoc pri komunikácii s organizáciami verejnej správy a iných inštitúcií. Podporuje rozvoj vzdelávania, snaží sa zlepšovať prístup ku vzdelávaniu, odstraňovať predsudky a diskrimináciu a zvyšovať kvalifikáciu obyvateľstva obce a ich zamestnateľnosť.

Bytový fond a bytová výstavba

Možnosti bývania a stavania rodinných domov a bytového fondu sú kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú demografický vývoj obce, rozvoj obce a naplňajú základnú obytnú funkciu obce.

Domový a bytový fond obce Ladzany podľa štatistických údajov z SODB2021 bol tvorený 126 domami, z toho 115 rodinných domov, 1 bytový dom, 2 prevádzkové budovy s bytmi a 5 budov iného charakteru. Z rodinných domov bolo v roku 2021 trvalo obývaných 71. Z počtu 49 trvalo neobývaných domov bolo 21 určených na rekreáciu.

Na 1 byt pripadalo 3,4 osoby a obytná plocha na 1 obyvateľa tvorila v priemere výmeru 42 m².

Tabuľka č.8. - 9.: Domy, byty a ukazovatele bývania v obci Ladzany v roku 2021

Počet domov spolu	Rodinné domy		Bytový dom		Prevádzková budova s bytmi		Ostatné budovy		Iné objekty	
	obývané	Neobývané	obývané	Neobývané	obývané	Neobývané	obývané	Neobývané	obývané	Neobývané
126	71	44	1	0	0	2	1	1	1	2
Výmera v m ²	10500	5110	150	0	0	400	nezistená	300	nezistená	150
Počet obyvateľov	240	0	12	0	0	0	2	0	1	0

Zdroj: SODB2021

Byty	Rodinné domy/byt	Bytový dom/ byt	Prevádzková budova s bytmi	Ostatné budovy/byt	Iné objekty
Bez splachovacieho záchoda	9	0	0	0	nezistené
Bez kúpeľne	9	0	0	0	nezistené

Bez vodovodu	5	0	0	0	nezistené
Vlastný zdroj vody	0	0	0	0	nezistené

Zdroj: SODB2021

2.8 Vybavenosť obce

Technická infraštruktúra

Elektrická energia, zásobovanie vodou, kanalizácia, odpady, komunikačné siete

Obec Ladzany je v súčasnosti zásobovaná elektrickou energiou z 22 kV vzdušného vedenia. Dodávateľom elektrickej energie je SSE Žilina a.s.

Elektrické siete sú vybudované pozdĺž miestnych komunikácií. V súčasnej dobe je elektrická energia zavedená do všetkých domácností obyvateľstva.

Kanalizácia nie je vybudovaná, rodinné domy sú napojené na septiky, žumpy a domové čističky.

V obci Ladzany je 100 % domácností zabezpečené prípojkou na zdroj pitnej vody z verejného vodovodu. Verejný vodovod je v správe Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti, a.s. Banská Bystrica.

Obec nie je plynofikovaná. Občania používajú väčšinou na varenie plynové bomby, pevné palivo alebo elektriku.

V obci je zavedený separovaný zber separujú sa plasty, papier, sklo, textil, kovy a elektronický odpad. Všetky domácnosti majú svoje nádoby na odpad, ktoré sú vyvážené v intervale troch týždňov KOSIT WEST s.r.o. Košice. Biologicky rozložiteľný komunálny odpad vhodný na kompostovanie v celej obci obyvatelia kompostujú vo svojich domácich kompostéroch.

Komplexné poštové služby sú zabezpečované prostredníctvom dodávateľskej pošty Hontianske Nemce. Na území obce existuje pevná telefónna sieť spoločnosti Slovak Telekom a mobilná telefónna sieť T-Com, Orange a O2. Digitalizáciou telefónnej siete sa výrazne zlepšila komunikačná dostupnosť a využitie internetu. Internet z vysielača vedený mikrovlnami zabezpečený firmou NET-TEC s.r.o. zo Šiah.

Dopravné a inžinierske siete vytvárajú základný predpoklad pre rozvoj podnikateľských aktivít v regiónoch. Ide o finančne náročné investície, pre ktoré obec nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami. Cez obec prechádza cesta I. triedy. V obci nie sú inžinierske siete vybudované kompletne a v budúcnosti sa počíta s ich dobudovaním.

Technická infraštruktúra predstavuje veľmi dôležitý faktor pôsobiaci na ekonomický rozvoj obce. Vytvára podmienky pre kvalitné bývanie obyvateľstva, rozvoj podnikateľských aktivít v obci a okolí a poskytuje dôležité služby pre obyvateľov.

Nosnou pozemnou komunikáciou, ktorá vedie stredom obce je cesta I. triedy národného významu č. 51, ktorá je spojnicou miest Nitra a Hronská Breznica. Obec je vzdialená 3 km od medzinárodnej dopravnej tepny E 77 Budapešť – Šahy – Banská Bystrica – Trstená – Krakov, ktorá má veľký význam pre celý región.

Regionálnu verejnú osobnú dopravu môžeme chápať ako sociálnu službu, ktorú by mal štát poskytovať všetkým vrstvám obyvateľov, ktorí sa svojou prácou a odvodi do daňových systémov podieľajú na fungovaní celého národného hospodárstva, a to podľa rovnakých pravidiel. Preto by všetci obyvatelia tohto štátu mali mať právo na dopravné služby spojené s ich ústavnými právami na prácu, na vzdelanie, na zdravotnú starostlivosť a teda mali by mať možnosť dopraviť sa za týmito účelmi verejnou osobnou dopravou. Verejnú dopravnú sieť v obci zabezpečuje autobusová a cestná doprava. Zabezpečuje ju SAD Zvolen a.s.. Intenzita autobusovej dopravy smer Krupina je dostatočná, premáva počas pracovných dní. Dostatočné spojenie je aj vo večerných hodinách a cez víkend. Prípadné medzery v dopravnom poriadku musia obyvatelia riešiť vlastnou dopravou. Vzdialenosť z Ladzian k najbližšiemu letisku Sliač je 60 km. Vzdialenosť od hlavného mesta SR Bratislavy je 172 km. Obyvatelia obce sa presúvajú za úradmi, do zamestnania, do škôl verejnou autobusovou dopravou a osobnou dopravou.

Tabuľka č.10: Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci

Infraštruktúra	Ladzany
cesty 1. kat v m	4100
cesty 2 kat.	0
Ostatné v m	750
Železničná sieť v m	0
Plyn v m	0
Kanalizácia v m	0
ČOV	0
Vodovod v m	3200
Vodný zdroj	Nie
Zber TKO	Áno
Klasický	Áno
Separovaný	Áno
Domové ČOV	4
Spôsob vykurovania	Pevné palivo, elektrina, tepelné čerpadlá, OZE
Vedenie el. energie	Áno
Vzdušné	Áno
Káblové	Áno
Želez. stanica	Nie
Vlakové spoje	Nie

Želez. zastávka	Nie
Autobus. stanica	Nie
Autob. spojenie	Áno
Z toho expresné	Nie
Telefónny rozvod	Áno
Rozhlas	Áno
Káblová TV	Nie
Internetové pripojenie	Áno

Zdroj: obec

Občianska infraštruktúra

Základné služby, školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby

Sociálnu a kultúrnu infraštruktúru v obci tvorí niekoľko budov a priestranstiev, ktorých využívanie je určené obyvateľom. V obci je vybudovaný kultúrny dom, v budove sa nachádza aj knižnica, ďalej detské ihrisko, kostol a dom smútku.

Tabuľka č. 11. - 12: Súhrnný prehľad stavu občianskej infraštruktúry v obci

Obec	Reštaurácia	Pohostinstvo	Cukráreň	Pošta	Banka	Polícia	Obchod
Ladzany	0	0	0	0	0	0	1

Zdroj: obec

Obec	Nemocnica	Lekáreň	Mat. škola	Zákl. škola 1.st.	Zákl. škola 2.st.	Kult. dom	Knižnica	Kostol	Dom smútku
Ladzany	0	0	0	0	0	1	0	1	1

Zdroj: obec

Obec Ladzany má zriadený školský obvod v Sebechleboch, kde deti navštevujú Základnú školu a Materskú školu Andreja Matulu. Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj vzdelávania sa bude orientovať predovšetkým na kvalitné zabezpečenie predprimárneho vzdelávania detí v materskej škole.

Obrázok č.7: Základná škola v minulosti

Obsluha obyvateľov obce a spádovej oblasti na úrovni základných zdravotníckych služieb je zabezpečená v zariadení zdravotného strediska v obci Hontianske Nemce. Nachádza sa tu ambulancia všeobecného lekára a tiež v Hontianskych Moravciach, Dudinciach. V porovnaní s predchádzajúcim programovým obdobím sa zrušila stomatologická a gynekologická ambulancia, čo potvrdzuje nedostatok lekárov našom kraji. V obci Hontianske Nemce sa tiež nachádza lekárň. V prípade odborných vyšetrení obyvatelia využívajú Nemocnicu s poliklinikou v Krupine, vo Zvolene, Banskej Bystrici a v Leviciach, v Šahách.

V obci Ladzany sa nenachádza zariadenie sociálnych služieb, ktoré by tvorilo základnú jednotku nepretržitej starostlivosti o seniorov. Najbližšie zariadenia sú v okresnom meste Krupina, z toho jedno je vo verejnej správe, ďalej v obci Terany tiež vo verejnej správe. Kapacity zariadení pre potreby občanov okresu Krupina, ale nepostačujú. V týchto zariadeniach sa kopia zoznamy čakajúcich záujemcov o poskytnutie služieb.

Kultúra, šport, rekreácia a cestovný ruch

Keďže v obci nie je kino, ani divadlo, obec sa snaží každoročne organizovať kultúrne podujatia, na ktorých sa občania stretnú, zabavia, porozprávajú. V obci Ladzany majú tradície rôzne podujatia, ktoré sa viažu na určité obdobie v roku.

Naším najvyšším cieľom je, aby sa v našej dedine všetci ľudia cítili dobre a aby sa k nám radi vracali.

Obrázok č.8: Kultúrny dom v obci

Tabuľka č.13: Kultúrno-spoločenské podujatia v obci

Mesiac	Podujatie	Organizátor
január	Spoločenský ples	DHZO Ladzany
február	Fašiangová zabíjačka	Obec
máj	Stavanie májov	Obec
jún	Deň detí	Obec
Júl	Koštovka ladzianskych vín	Obec
október	Stretnutie jubilantov a dôchodcov	Obec, ZO Jed. dôchodcov
november	Popoludnie s tekvicovými strašidlami	Obec
december	Stretnutie s Mikulášom	Obec
	Varenie vianočného punču, stolnotenisový turnaj	Obec

Zdroj: Obecné štatistiky

V obci je vybudovaný kultúrny dom s kuchyňou. V budove sa nachádza komunitné centrum a tiež rímskokatolícka kaplnka. V prístavbe kultúrneho domu je umiestnená aj hasičská zbrojnica.

Do organizácie podujatí sa aktívne zapájajú dôchodcovia z Jednoty dôchodcov, ktorá je spojená s obcou Drážovce.

Obrázok č.9.-11.: Každoročné kultúrne podujatia v obci

Cestovný ruch je významným a nepopierateľným aspektom ekonomického rozvoja príslušného regiónu, pretože vytvára pracovné príležitosti pre skupiny obyvateľov, zvyšuje príjmy, stimuluje kapitálové investície, vytvára príležitosti pre rozvoj malých a veľkých podnikov. Obec a jej okolie ponúka výborné podmienky pre:

- pešiu turistiku
- cykloturistiku
- zber lesných plodov
- športové aktivity

Ten, kto miluje prírodu a ticho si určite príde na svoje v krásnom malebnom prostredí juhozápadnej časti Štiavnických vrchov. Dobrá poloha obce blízko pri hlavnom ťahu, ale predsa je situovaná mimo rušnej dopravy a atraktívne prírodné prostredie vytvárajú ideálne podmienky pre pobyt na vidieku. Príroda, v ktorej sa doliny striedajú s vrchmi, lesy s lúkami a pasienkami, určite každého z Vás zlákajú na prechádzku. Pri prechádzke malebnou krajinou načerpáte nielen energiu, ale pri troške šikovnosti a šťastia nájdete aj lesné plody, ako napr.: hríby, lesné jahôdky, černice, ale aj liečivé bylinky. Okrem oddychu na čerstvom vzduchu v lone krásnej prírody Vám ponúkame aj niekoľko typov na turistiku a zoznámenie sa s obcou: V chotári obce sa nachádza časť nazývaná „Biele dráhy“. Na úpäť sú vystavané historické vínne pivničky, ktoré poskytovali obyvateľom úkryt pred Turkami, miesto na uskladnenie úrody a tiež príjemné prostredie na posedenie a oddych pre rodiny.

Obcou prechádzajú dve cyklotrasy:

Prvou je cyklotrasa pod názvom **“Cez tri kopce a stovky viníc”**. Spája obce Drážovce, Ladzany, Sebechleby, Hontianske Nemce, Kráľovce-Krnišov. Jej dĺžka je 29 km a vedie cez vinice Ladzany-Biele dráhy, Sebechleby -Stará Hora, Mladá Hora, Hontianske Nemce – Nemčianske Vinice.

Dĺžka (km): 28,4

Prevýšenie: 670/253

Mapa č.7: Cyklotrasa “Cez tri kopce a stovky viníc”.

Druhou je **“Turčiansko-Kremnicko-Štiavnická cyklomagistrála”**. Trasa začína v obci Dudince, z kadiaľ pokračuje do Terian a Hontianskych Tesár. Malým stúpaním prechádza do obce Ladzany. Malým výstupom obchádza obec Baďan a následne klesá do obce Beluj. Trasa končí v obci Svätý Anton. Je veľmi atraktívna a vyhľadávaná nielen miestnymi

cyklistami. Cyklistom sa počas jazdy naskytnú pekné výhľady na okolitú scenériu, trasa vedie pekným prostredím polí, lúk a obcí.

Dĺžka (km): 39,4

Prevýšenie: 298/583

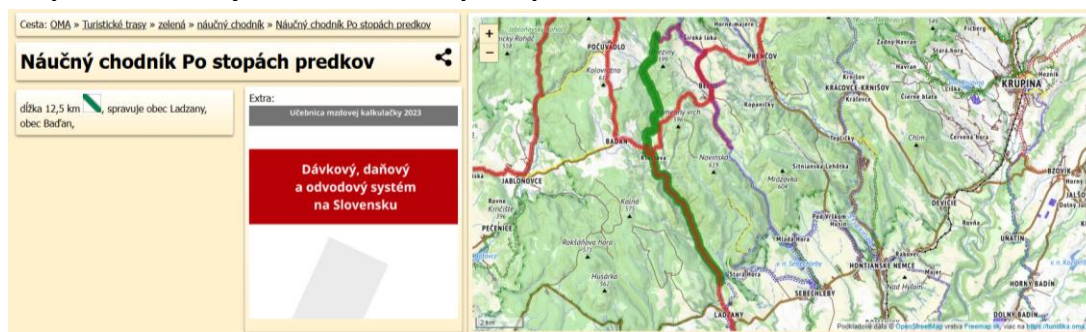
Mapa č.8: "Turčiansko-Kremnicko-Štiavnická cyklomagistrála".

<https://www.cykloportal.sk/trasy/032-turciansko-kremnicko-stiavnicka-cm/>

Náučný chodník Po stopách predkov spravujú spoločne obec Ladzany a obec Baďan. Vedie od obce Ladzany smerom cez Klastavu až do katastra obce Počúvadlo. Jeho dĺžka je 12,5 km.

Mapa č.9: Náučný chodník "Po stopách predkov"

<https://naucnehodniky.eu/naucny-chodnik-po-stopach-predkov/>

Cieľom obce je v nasledujúcom programovom období vytvoriť pre návštevníkov zaujímavý turistický bod a priniesť im atraktívnejšie zážitkové programy spoznávania prírody a predstavenia vinohradníctva a tradičného remesla. Zároveň hľadať možnosti na budovanie nových náučných turistických chodníkov a zaujímavých lokalít, cyklotrás a rozvoj infraštruktúry spojenej s environmentálnym vzdelávaním. Zabezpečiť v obci udržateľný cestovný ruch, ktorý bude plne zohľadňovať svoje súčasné aj budúce hospodárske aj sociálne a environmentálne dosahy, riešenia potrieb návštevníkov, odvetví hospodárstva, životného prostredia aj domáceho obyvateľstva. Pracovať na

rozvoji tak, aby bolo využívané kultúrne a prírodné dedičstvo v súlade programovými rozvojovými dokumentmi regiónu a kraja.

Obrázok 12.-13.: Úzkokoľajová železnica na zväžanie dreva v minulosti

Vzhľadom k zjednodušeniu aktivít regiónu v oblasti cestovného ruchu boli založené inštitúcie cestovného ruchu regiónu, ktoré zastupujú OZ MAS Zlatá cesta a OOCR zriadená Banskobystrickým samosprávnym krajom. Inštitúcie boli založené s cieľom koordinácie aktivít cestovného ruchu za účelom rozvoja cestovného ruchu v regióne. Základnou úlohou združení je vytvárať podmienky na všestranný rozvoj územia v súlade so špecifickými podmienkami ochrany prírody v regióne a cieľavedomý a koordinovaný postup pri tvorbe koncepcie rozvoja mikroregiónu.

Úrady, inštitúcie a organizované občianske iniciatívy

Obec Ladzany má **Obecný úrad**, ktorý disponuje dostatočným personálnym a technickým zabezpečením. Na obecnom úrade pracuje manažment obce v zastúpení starosta obce, ekonomická hospodárka a hlavný kontrolór obce. Okrem týchto zamestnancov má obecný úrad zamestnanca na dohodu.

V neďalekom okresnom meste pôsobia bankové a poisťovacie inštitúcie, inštitúcie štátnej správy (Okresný úrad), špecializovaná štátna správa (Úrad životného prostredia, Katastrálny úrad) a verejnej správy (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).

V obci v súčasnosti pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorého členovia sa pravidelne stretávajú. Zúčastňujú sa oblastných súťaží a majú mužské družstvo.

Jednota dôchodcov pracuje aktívne. Členovia sa stretávajú a zapájajú sa do aktivít organizovaných obcou. Organizujú tiež turistické prechádzky a výlety po Slovensku.

Poľovné združenie Capreolus funguje v obci Ladzany. Členovia spolupracujú pri organizovaní kultúrnych podujatí, či športových akcií s obecným úradom a starajú sa o poľovný revír.

Občianske združenie Miestna Akčná Skupina Zlatá cesta

Vznik Občianskeho združenia Zlatá cesta je výsledkom dlhoročnej spolupráce členov občianskych združení - Mikroregión Hontianka, Mikroregión Južné Sitno, Mikroregión Konkordia a združenia právnických osôb Región Sitno, ktoré sa usilujú o dosiahnutie regionálneho rozvoja s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj vidieckeho priestoru. Združenie vykonáva svoju činnosť v území obcí Baďan, Beluj, Prenčov, Počúvadlo, Kráľovce - Krnišov, Žibritov, Svätý Anton, Štiavnické Bane, Dudince, Banská Štiavnica, Hontianske Moravce, Hontianske Nemce, Sebechleby, Banský Studenec, Dekýš, Ilija, Kozelník, Močiar, Podhorie, Vysoká, Devičie, Drážovce, Domaníky, Hontianske Tesáre, Ladzany, Lisov, Medovarce, Rykynčice, Sudince, Súdovce, Terany, Banská Belá.

Cieľom občianskeho združenia je zvýšiť kvalitu života vo vymedzenom území v zmysle článku 3 stanov, zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky vo všetkých oblastiach hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života, všetkých ekonomických a sociálnych skupín jeho obyvateľov. Občianske združenie bude v spolupráci s ostatnými subjektami prostredníctvom svojich aktivít v uvedených oblastiach prispievať k všestrannému rozvoju územia, k zvýšeniu jeho konkurencieschopnosti a životnej úrovne jeho obyvateľov, na základe dokonalej znalosti územia, jeho potrieb, podmienok, zdrojov a potenciálov.

2.9 Ekonomická výkonnosť

Ekonomická výkonnosť obce súvisí s jeho podielom na tvorbe HDP a počte nezamestnaných v národnom hospodárstve. Všeobecne platí, že čím je vyššia ekonomická výkonnosť obce, tým je vyšší jeho podiel na tvorbe HDP a nižší jeho podiel na počte nezamestnaných. Príčinou nízkej ekonomickej výkonnosti obce nemusí byť iba nízka úroveň jej ekonomického potenciálu, ale aj jeho nedostatočné využívanie.

V hospodárstve obce Ladzany má dominantné postavenie a tradíciu poľnohospodárstvo a priemyselné aktivity založené na využívaní a zhodnocovaní miestnych zdrojov (spracovanie dreva). Vysoký potenciál má aj odvetvie cestovného ruchu, kde v súčasnosti podnikateľské subjekty poskytujú ubytovanie a pohostinské služby. Významnou pomocou pre ekonomickú výkonnosť obce je rozvoj podnikateľských aktivít v rôznych oblastiach výroby a služieb. Jedná sa prevažne o doprava, ťažbu dreva a iné služby.

Dôležitými faktormi pre ekonomický rozvoj obce sú taktiež podmienky pre rozvoj podnikania v obci a podnikateľské aktivity súkromného sektoru. Súkromné podnikanie sa v obci sústreďuje predovšetkým do činnosti fyzických osôb zameraných na podnikanie, v oblasti obchodu a remeselníckych služieb.

Podnikateľská aktivita je zameraná najmä na maloobchod, včelárstvo, stavebné a lesnícke služby, ako aj služby na údržbu a opravu motorových vozidiel.

Celková podnikateľská aktivita v obci v porovnaní s priemernými ukazovateľmi rozvoja podnikania v SR je pomerne priaznivá. Väčšina obyvateľov predovšetkým trvale bývajúcich v obci, sa rozhoduje podnikáť ako fyzické osoby na základe živnostenského povolenia, a to najmä z dôvodu straty zamestnania, využitia vzdelania a zručnosti v danom odbore a zamestnania rodinných príslušníkov a blízkych.

V samotnej obci sa priemyselná výroba nikdy nenachádzala. Kedysi sa v obci nachádzalo depo úzkokojnej železnice pre zväžanie dreva.

V minulosti bol v okresnom meste Krupina najdôležitejší z hľadiska výroby a zamestnanosti strojársky priemysel. Po roku 1989 došlo k poklesu priemyselnej výroby a k následnému poklesu pracovných miest v strojárskej firme Way Industry Krupina. Koncom 20. storočia začal útlmový program strojárkej výroby a v súčasnosti tento druh priemyslu už nie je z hľadiska zamestnanosti a výroby majoritný. Iný priemysel v okresnom meste zastupujú nábytkársky priemysel spoločnosť LIND, elektrotechnický priemysel spoločnosť BROTHER SLOVAKIA a WITTUR.

Územie obce ponúka výborné podmienky na poľnohospodársku výrobu, kde teplota v januári klesá na -3° až -6° C, v júli stúpa na 19° C až 26° C. Pestovanie niektorých teplomilných plodín obmedzuje vymrzanie pri inverzných situáciách. Bezmrázové obdobie trvá 160 – 180 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok 600 -700 mm neposkytuje dostatok vlhky pre intenzívnu rastlinnú výrobu, pretože také i väčšie hodnoty dosahuje potenciálny výpar. Z hľadiska bonity pôdy patria pôdy Krupinskej planiny, ktorej súčasťou je aj územie obce Ladzany k stredne produkčným /4. stupňa zo 6-stupňovej škály/, niektoré k produkčným /3. stupeň/. V katastrálnom území obce Ladzany prevládajú hnedé pôdy, ktoré sa vyvinuli na nekarbonátovom pôdnom substráte a na tieto pôdne typy sa viaže lesné spoločenstvo a rastlinstvo. Tieto pôdy majú veľký význam pre intenzívne poľnohospodárstvo, ktoré má v tejto oblasti dobré podmienky. Perspektívnou sa javí oblasť alternatívneho poľnohospodárstva – pestovanie bio produktov.

Najvýznamnejší poskytovatelia služieb v obci:

- COOP Jednota SD Krupina, prevádzka Ladzany č. 114
- Pohostinstvo PAKO, prevádzka Ladzany č. 115

Najvýznamnejšie prevádzky v obci:

- Bioplynová stanica Ladzany
- LOGUMAT Ladzany č. 122

Najvýznamnejšia poľnohospodárska výroba v obci:

- AGROSPOL Hontianske Nemce

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že hospodársky život v obci sa bude orientovať na poľnohospodársku výrobu.

Trh práce v BBSK a v okrese Krupina

V rámci uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce Banskobystrického samosprávneho kraja je dôležité si uvedomiť najdôležitejšie charakteristiky sociálno-ekonomického stavu regiónu, stupňa rozvoja spoločenského kapitálu, problematiku zamestnanosti a nezamestnanosti a problematiku vzdelávania. V rámci týchto faktorov budeme uvažovať o možnostiach uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce. Zamestnanosť Okres Krupina je prevažne poľnohospodársko-priemyselný.

Priemysel dominuje len v okresnom meste Krupina, a to len v strojárskom a nábytkárskom odvetví. Na ústupe je klasický, potravinársky. V obci a jeho okolí dominuje poľnohospodárska výroba. V okrese Krupina má na zamestnanosť veľký vplyv slabá infraštruktúra, malý počet malých a stredných podnikateľských subjektov a ich slabý rozvoj. Okres pociťuje nedostatok kvalifikovaného potenciálu v oblasti ľudských zdrojov, pretrvávajúcu stagnáciu poľnohospodárskych podnikov, v minulých rokoch aj zánik niektorých poľnohospodárskych družstiev, prípadne zmenu ich vlastníckych vzťahov. Zanikol tradičný potravinársky priemysel zrušením Krupinskej mliekarne a.s. a Mlynu Krupina a.s. a udomácnil sa nábytkársky priemysel. Významní investori vytvorili pracovné príležitosti vo výrobe tonerových kaziet do tlačiarň a vo výrobe konštrukcií a rámov do výtahov.

Pre sídelnú štruktúru okresu je charakteristické, že väčšie a prosperujúcejšie obce sú situované predovšetkým na hlavných dopravných ťahoch, kým v odľahlejších polohách sú obce menšie s depresívnou vývojovou krivkou vo väčšine kritérií. V okrese je okrem toho pomerne vysoký podiel rozptýleného osídlenia vo forme malých osád a samôt. Silné stránky okresu Krupina: dostatok voľnej a relatívne lacnej pracovnej sily, rozsiahla domáca surovinová základňa drevnej hmoty /dub/ a kameňa /andezitu/ poskytujúca suroviny pre rozvoj drevospracujúceho priemyslu a spracovania kameňa, vybudovaná pozícia na exportných trhoch najmä v priemyselných odvetviach strojárstva, nábytkárskeho priemyslu a výrobkov z kameňa, geografická poloha – prístupnosť významnými cestnými komunikáciami, dlhodobý potenciál pre rozvoj letného turizmu, rekreačno športového turizmu a cykloturizmu v rámci priliehajúcich rekreačných oblastí, bohaté historické a kultúrne tradície, región s dobrou kvalitou životného prostredia, výhodné klimatické podmienky, región s najväčším počtom slnečných dní v roku, prírodné pamiatky.

Slabé stránky okresu Krupina: nízka technologická a technická úroveň výroby, nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny a kameňa, obtiažne podmienky pre prílev domáceho a zahraničného investičného kapitálu, nedostatočná previazanosť najmä veľkých podnikov s potencionálnymi domácimi subdodávateľmi, nízka úroveň podnikateľských zámerov a následný obmedzený prístup k financiám, nevyužívanie geotermálnej energie pre vykurovanie domov, resp. rekreačné účely, nízka kúpna sila obyvateľstva, nerozvinuté podnikateľské prostredie, nedostatočný informačný systém, propagácia a nedostatočné ubytovacie kapacity, nedostatočná sieť poradenských služieb pre podnikanie v cestovnom ruchu, vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy alokovanej v poľnohospodársky znevýhodnených podmienkach, slabá inovačná aktivita, zastaralé

budovy a technológie, odliv kvalifikovaných síl z poľnohospodárstva, zlý stav budov – energeticky náročné prevádzkovanie.

Príležitosti v okrese Krupina: vstup nových podnikateľov /investorov/ do existujúcich výrobných priestorov, podpora živnostenského, remeselného podnikania a samozamestnávania, využitie miestnej remeselnej tradície a prvkov ľudovej kultúry, kultúrny potenciál pre organizovanie folklórnych slávností, oživenie tradičných remesiel, letná turistika, poznávacie chodníky, využitie laznických osídlení pre rozvoj agroturistiky a ekoturizmu.

Ohrozenia v okrese Krupina: úbytok kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu, technologické a poznatkové zaostávanie, nedostatočná úroveň strategického plánovania, trvalé zrušenie regionálnej železničnej trate, odchod mladých, podnikateľsky schopných a kvalifikovaných pracovníkov z územia regiónu, nezáujem obyvateľstva o zvyšovanie kvalifikácie v oblasti projektovania a získavania finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov, nevybudovaná infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu a nevyhovujúca kvalita zariadení, nedostatočná prezentácia, zviditeľnenie, atraktivnosť a dostupnosť zariadení pre cestovný ruch a turizmus, nepriaznivý demografický vývoj.

Trh práce v obci Ladzany z ekonomického hľadiska má pre ďalší rozvoj obce najväčší význam práve ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva, v ktorej sa odráža ekonomická úroveň obce ako celku. Celkovú situáciu v ekonomickej aktivite obyvateľstva obce dokresľuje i stav nezamestnanosti. Údaje za posledné roky vykazujú kolísavú tendenciu počtu nezamestnaných. Medzi dlhodobo nezamestnaných patria predovšetkým obyvatelia s ukončeným základným vzdelaním a vyučením v odbore, ktorí hľadajú najťažšie umiestnenie na trhu práce. Mnoho obyvateľov hľadá rôzne iné príjmy pre zabezpečenie života, ako je napr. pomocné poľnohospodárske práce, práce v domácnostiach, kde sú obyvatelia dôchodcovia, a pod.

Nezamestnanosť

BBSK je jedným z troch krajov s najvyššou mierou nezamestnanosti. Nezamestnanosť v kraji v posledných rokoch dlhodobo klesala podobne ako na úrovni SR až do konca roka 2019 (SR 4,92 %, BB kraj 6,69 %). V roku 2020 začala nezamestnanosť následkom pandémie koronavírusu opäť rásť a dosiahla úroveň 9,83 %. Výrazné priestorové rozdiely v nezamestnanosti v rámci kraja potvrdzujú silnejšiu ekonomickú výkonnosť severozápadnej časti regiónu a, naopak, slabú rozvinutosť na juhu kraja. Najvyššia nezamestnanosť je v južných okresoch, najmä Rimavská Sobota a Revúca, ktoré s mierou nezamestnanosti na úrovni 18 – 20 % obsadzujú prvé dve priečky poradia okresov SR s najvyššou nezamestnanosťou.

Analýzy trhu práce hovoria o výraznom nedostatku pracovných síl na slovenskom trhu, pričom sa očakáva, že nedostatok bude pretrvávať aj v strednodobom horizonte. Dodatočná potreba pracovných síl v Banskobystrickom kraji do roku 2025 je prognózovaná na 40-tisíc osôb. Dodatočná potreba je pritom vyvolaná nesúlalom medzi

ponukou a dopytom na trhu práce. Uchádzačom okrem požadovanej kvalifikácie chýbajú aj niektoré kľúčové zručnosti. Očakáva sa, že až 70 % pracovných príležitostí bude vznikať na stredoškolských pozíciách, kde bude aj najväčší nedostatok pracovných síl.

Z dlhodobého hľadiska sa dopyt na trhu práce uberá od poľnohospodárstva, ťažby a priemyslu smerom k službám. Tento trend súvisí s rastúcou životnou úrovňou obyvateľov, je v súlade s vývojom v najvyspelejších krajinách a je urýchľovaný globalizáciou, technologickým pokrokom a inováciami. Očakáva sa, že do roku 2030 bude takmer štvrtina nových pracovných miest na Slovensku vytvorená v odvetví služieb a obchodu. Nárast by mal nastať aj na pozíciách kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov, technických a odborných pracovníkov a na manažérskych pozíciách. Naopak, na pozíciách operátorov a montérov strojov a zariadení sa očakáva pokles, čo možno pripísať automatizácii a robotizácii.

Svetové ekonomické fórum (WEF) prognózuje, že globálny trh práce sa v najbližších rokoch výrazne zmení. Pribudnú najmä pracovné pozície v IT sektore zamerané na vývojárske činnosti, automatizáciu a robotizáciu. Zároveň viaceré pozície (napr. administratívne pozície, účtovníci, pracovníci vo výrobe a pod.) budú v dôsledku automatizácie na ústupe. K podobným záverom dospeli aj slovenské prognózy. V dôsledku automatizácie môže na Slovensku v budúcnosti zaniknúť viac než 60 % pracovných pozícií. Z hľadiska udržateľnosti hospodárskeho rastu a zvyšovania zamestnanosti je kľúčové, aby sa pracovná sila dokázala flexibilne prispôbiť globálnym zmenám na trhu práce. Dôležitosť základných manuálnych a technických zručností („hard skills“) zamestnancov sa postupne znižuje. Výrazne rastie dôležitosť mäkkých a prierezových zručností („soft skills“).

Zručnosťami budúcnosti, na rozvoj ktorých je potrebné sa zamerať, sú: analytické a kritické myslenie a komplexné riešenie problémov, aktívne učenie a techniky učenia, kreativita, originalita, iniciatíva. Najdôležitejšími technickými zručnosťami, ktorých dôležitosť rastie, sú technologický dizajn a programovanie (IT a digitálne zručnosti). Podiel obyvateľov Slovenska s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami dosahuje úroveň len 54 %. S tým priamo súvisí kvalita a dostupnosť vzdelávania mládeže, ale aj celoživotného vzdelávania.

Priemerná mesačná mzda v kraji dlhodobo rastie. Od roku 2010 sa zvýšila o viac než 50 %, čo kopíruje celoslovenský trend, a v roku 2019 dosiahla úroveň 1 113 eur. Stále však zaostáva približne o 14 % za priemernou mzdou v SR. Tento jav možno pripísať vyššie opisovanej nízkej produktivite práce, nízkej vyprodukovanej pridanej hodnote aj slabšej konkurencieschopnosti regiónu.

Najvyššie mzdy sú v odvetví informačných a komunikačných technológií, finančných a poisťovacích službách a v energetike.

Nezamestnanosť sa čoraz viac koncentruje medzi nekvalifikovanými osobami a do určitých častí v rámci regiónu. Najhoršie sú na tom dlhodobo nezamestnaní. Určité percento uchádzačov o zamestnanie má len malé šance získať prácu, pretože majú nízku alebo žiadnu kvalifikáciu, avšak časť ľudí stráca schopnosť nájsť si zamestnanie aj preto, že

klesá ich sebedomie a tým aj schopnosť prezentovať sa v dobrom svetle pred potenciálnym zamestnávateľom. Dlhodobo nezamestnaní občania sa stávajú čoraz väčším problémom. Najčastejším dôvodom dlhodobého zotrávania v režime nezamestnanosti je ich nedostatočné alebo minimálne vzdelanie a nízka zručnosť pre potreby trhu práce. Túto skupinu nezamestnaných charakterizuje predčasné ukončenie vzdelania, nevyhovujúca kvalifikácia z pohľadu ponuky voľných pracovných miest, strata pracovných návykov a motivácie pracovať, čím sa stávajú neuplatniteľnými na trhu práce.

Celkovo je pre región charakteristický vysoký počet nezamestnaných, nedostatok voľných pracovných miest, značný počet poberateľov sociálnych dávok a nízke príjmy obyvateľstva, ktoré sú pod úrovňou celoslovenského priemeru. Výrazne sa obmedzili pracovné príležitosti pre osoby s nižšou kvalifikáciou, ľudí nad 50 rokov a zdravotne postihnutých – nezamestnanosť v tejto skupine ľudí výrazne vzrástla a začala mať dlhodobý charakter.

Majetok obce a jeho štruktúra

Obecná samospráva môže ovplyvniť ekonomický rozvoj v obci viacerými spôsobmi:

- finančnými zdrojmi, ktorými disponuje v príjmovej časti rozpočtu, v mimorozpočtových fondoch a ich racionálnym využívaním,
- majetkom, ktorým disponuje a ktorý používa na zabezpečenie výkonu obecnej samosprávy,
- vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania v obci pre podnikateľské subjekty budovaním technickej infraštruktúry, využívaním regulačných ekonomických a iných nástrojov,
- koordinačnou činnosťou, ktorou môže usmerňovať a ovplyvňovať podnikateľské aktivity a aj ostatných podnikateľských subjektov v obci a v jej okolí.

Priamo môže obec ovplyvňovať ekonomický rozvoj v obci prostredníctvom rozpočtu a využitia obecného majetku. Fiškálna decentralizácia prebiehajúca v ostatnom období spolu s postupným prenesením kompetencií na vyššie územné celky a obecné samosprávy výrazne zvyšujú zodpovednosť obecnej samosprávy a rozširujú oblasti, v ktorých môže obec plniť svoje úlohy.

Majetok obce tvorí:

- Obecný dom – polyfunkčný objekt (kultúrny dom, obecný úrad, komunitné centrum, kaplnka, hasičská zbrojnica)
- Verejné priestranstvo obce – využívané obyvateľstvom, park, altán, detské ihrisko
- Dom smútku -súpis. č. 171, využívaný obyvateľstvom pre účely poskytovania pohrebných služieb
- Minifotbalové ihrisko – Biele dráhy
- Pozemky v intraviláne obce
- Pozemky v extraviláne obce – poľnohospodárska pôda

- Miestne komunikácie, mosty, chodníky – obecné chodníky, cesty a premostenia využívané pešími účastníkmi a účastníkmi automobilovej dopravy
- Obecné studne
- Verejné osvetlenie – využívané obyvateľstvom
- Pomník padlým II. sv. vojny, pamätná tabuľa
- Rodinný dom č. 76 – historická budova
- Dom č.129 – sídlo PZ Capreolus
- Kamerový systém

Obecný rozpočet, dotácie a iné finančné príspevky

Rozpočet predstavuje základný nástroj finančného hospodárenia obce v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Rozpočet územnej samosprávy, rozpočtový proces, pravidlá rozpočtového hospodárenia, zostavovanie a schvaľovanie záverečného účtu obce sú upravené zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Obec Ladzany štandardne pracuje s rozpočtom približne 140 tisíc Eur ročne. Obec Ladzany sa pravidelne zapája do zverejnených výziev Riadiacich orgánov operačných programov EÚ a aj iných možností na získanie finančných dotácií z národných zdrojov.

Projektové dokumentácie a implementácie projektových zámerov si obec Ladzany zabezpečuje prevažne dodávateľsky, cez súkromné spoločnosti v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní služieb a tovarov.

2.10 Analýza externého prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Ladzany je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,

- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,

- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice dvomi smermi – severoslovenským dopravným koridorom (cez Žilinu, Poprad a Prešov) a juhoslovenským dopravným koridorom (cez Nitru, Zvolen, Lučenec a Rožňavu).

Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti. Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027 Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpalo Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027. Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena).

Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov. Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandemiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Obrázok č.14: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021-2027

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Obrázok 3: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Ladzany a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevlýva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.). Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018). Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR.

Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

2.11 Zhodnotenie súčasného stavu

SWOT ANALÝZA

Swot analýza obce Ladzany bola použitá ako metóda, ktorá vychádza z analýzy doterajšieho vývoja, súčasného stavu obce s uvedením jeho silných stránok, súčasného stavu obce s uvedením jeho slabých stránok, jeho potenciálnych rozvojových zdrojov – príležitostí (šanci), jeho potenciálnych ohrození rozvojových zámerov – hrozieb (rizík).

Pre definovanie základných prvkov SWOT analýzy obce boli využité poznatky z doterajšieho vývoja a súčasného stavu vybavenia obce, rozvojové zámery obce, strategické ciele, ich priority a opatrenia. Informácie pre SWOT analýzu sme čerpali zo stretnutí s občanmi, swot analýzy z PHSR obce a z auditu územia.

Silné stránky obce predstavujú potenciálne faktory ďalšieho rozvoja obce vo všetkých základných oblastiach. Vytvárajú východiskovú základňu pre stanovenie reálnych rozvojových cieľov pre sociálnu inklúziu v obci Ladzany.

Slabé stránky obce predstavujú limitujúce faktory rozvojových zámerov a oblastí, na ktoré treba sústrediť pozornosť orgánov samosprávy.

Príležitosti (šance) sú faktormi, ktoré umožňujú pri ich využití naplnenie rozvojových zámerov obce, ich reálnosť a urýchlenie. Poznanie reálnych príležitostí je východiskom stanovenia splniteľných rozvojových cieľov v obci Ladzany.

Ohrozenia (riziká) predstavujú skutočnosti, ktoré môžu negatívne ovplyvniť resp. spomaliť realizáciu strategických cieľov v obci Ladzany. Dôsledná analýza možností vzniku rizík na celospoločenskej i komunálnej úrovni predstavuje predovšetkým analýzu možností pri zabezpečovaní finančných zdrojov.

Tabuľka č.11: SWOT ANALÝZA

HOSPODÁRSTVO A ROZVOJ

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia aktivít pre riešenia prírastku obyvateľov (byty, IBV) • Geografická poloha, vybudovaná dopravná infraštruktúra • Kultúrne a historické hodnoty územia spojené s vinohradníctvom, ovocinárstvom a včelárstvom • Kultúrne pamiatky (kostol, objekty ľudovej architektúry) • Rekonštrukcia starých domov, chatárenie, dostatok nehnuteľností pre cestovný ruch • Veľké atraktívne územie, veľký kataster • Existencia pôvodných vinohradov a ovocných sadov (genofond Madoľov sad) • Vinohradnícka a ovocinárska oblasť
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Starnutie obyvateľstva (všeobecný trend na národnej úrovni) • Stacionárny až regresívny typ populácie • Znižovanie počtu obyvateľstva a ekonomicky aktívnych obyvateľov s predpokladom zachovania trendu
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Ponúknuť mladým podmienky pre bývanie, pracovné príležitosti • Možnosti bývania v atraktívnom prostredí • Zapojenie historických daností, tradícií a ľudových zvykov pri rozvoji rekreácie a turistiky • Zvýšenie atraktívnosti a príťažlivosti územia (odstránením, prebudovaním, sanáciou, zakrytím neestetických krajinných objektov) • Využívanie chátrajúcich objektov ľudovej architektúry
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie zaťaženie EAO neaktívnym obyvateľstvom v poproduktívnom

	<p>veku</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie priemerného veku obyvateľstva • Úpadok remeselnej výroby • Úpadok vinohradníctva, ovocinárstva
--	---

DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Priame autobusové spojenie s kúpeľným mestom Dudince okresným, krajským • Obcou prechádza štátna cesta I. triedy Nitra – Hronská Dúbrava • Neďaleké napojenie na medzinárodnú cestu I. triedy Zvolen – Šahy 3 km /Krakov – Budapešť/ • Existujúca sieť miestnych asfaltových komunikácií
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Nerešpektovanie rýchlosti áut idúcich cez obec • Chýbajúce chodníky • Nevyhovujúca cestná infraštruktúra • Chýbajúce vypuklé zrkadlá na križovatkách s cestou I. triedy (výjazd na cestu I. triedy) • Chýbajú technologicky doriešené stojany na bicykle
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Dobudovanie cestnej infraštruktúry na miestnych komunikáciách • Budovanie chodníkov v obci aj pri štátnej ceste • Opravy miestnych komunikácií • Osadenie vypuklých zrkadiel na cestu I. triedy
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Zrušenie autobusových spojení • Devastovanie miestnych komunikácií ťažkou nákladnou dopravou • Neosadenie vypuklých zrkadiel na hlavnú cestu

TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Dobrá technická infraštruktúra obce / verejné osvetlenie, verejné priestranstvo v centre obce/ • Okolo námestia je sústredená základná, ale aj vyššia občianska vybavenosť • Verejný vodovod
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Množstvo technických objektov a plôch znehodnocujúcich krajinný obraz (poľnohospodárske areály, smetiská, stožiarové trafostanice, vzdušné vedenia VN, NN) • Nedobudovaná technická infraštruktúra • Nedostatočný vzhľad niektorých častí obce, chýba údržba a obnova • Slabá energetická sieť, vodovod /zastarané a poruchové rozvody vodovodu a elektrického vedenia a chýbajúce vodovodné rozvody v niektorých častiach obce, nevyhovujúca technológia/
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie zakrytej dažďovej kanalizácie ➤ Dobudovanie vodovodnej siete
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Problém vodovod – starý prívod – nebezpečenstvo častej poruchy

ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedený systém triedeného zberu odpadu • Zvyšujúce sa množstvá vytriedených zložiek komunálneho odpadu • Neustále zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov v oblasti zberu triedeného odpadu • Organizácia aktivít na podporu zberu odpadov a čistenia verejného priestranstva • Spracovaná štúdia na výstavbu splaškovej kanalizácie a ČOV
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok zdrojov na modernizáciu a optimalizáciu zabezpečenia technických služieb v obci • Existencia čiernych skládok • Nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva • Chýbajúca splašková kanalizácia a ČOV
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vylepšenie separovaného zberu odpadu • Ďalšie zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva v oblasti životného prostredia • Príležitosť na získanie nenávratných finančných prostriedkov na projekty v oblasti životného prostredia • Vybudovanie splaškovej kanalizácie a ČOV
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok zdrojov na modernizáciu a optimalizáciu zabezpečenia technických služieb v obci • Existencia čiernych skládok • Nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva • Chýbajúca splašková kanalizácia a ČOV

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Územie bez starých environmentálnych záťaží • Čistá a zdravá krajina (čistý vzduch, voda, pôda) • Zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyselnou výrobou • Prítomnosť chránených území prírody – CHKO Štiavnické vrchy a NATURA 2000 • Dramatický a zaujímavý terén s množstvom vyhlíadok na krajinu regiónu • Bohatá fauna a flóra • Vysoká lesnatosť územia, dostatok drevnej suroviny • Bohatstvo lovej zveri
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyhovujúce podmienky v zime (znečisťovanie ovzdušia) v dôsledku vykurovania • Útlm poľnohospodárstva • Nedostatočné využívanie obnoviteľných zdrojov energie • Nedostatočná zaangažovanosť obyvateľov pri čistení lesov alebo uskutočnených brigádach • Slabé využívanie alternatívnych typov vykurovania • Mnoho domov nevyhovuje z hľadiska certifikácie budov – nezateplené
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Zníženie emisného zaťaženia územia zmenou palivovej základne vykurovania domov na báze dreva

	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj rybníčného hospodárstva • Využívanie obnoviteľných zdrojov energie (OZE) pri výrobe tepla a energie • Organizovanie brigád na vyčistenie zarastených pasienkov, lesov, vodných plôch a iných verejných priestranstiev
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom určitých aktivít v území • Podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajinnej ekológie a plánovania • Neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie • Prírodné katastrofy – povodne, víchrice

SOCIÁLNA OBLASŤ A NEZAMESTNANOSŤ

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoz stravy pre dôchodcov • Klub dôchodcov • Aktívna spolupráca samosprávy s kľúčovými subjektmi, ako je napr. ÚPSVaR • Vhodný potenciál pre vytváranie pracovných miest • Vybudované komunitné centrum
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Málo pracovných príležitostí, odchod za prácou • Pretrvávajúci nízky záujem uchádzačov o zamestnanie a o pracovné príležitosti • Nízke kvalifikačné vzdelanie sociálne znevýhodnených obyvateľov, ktorí sú dlhodobo nezamestnaní • Chýba starostlivosť o starších obyvateľov (opatrovateľský stacionár) • Problémy sociálnej inklúzie • Nerovnosť príležitostí pohlaví a rás pri uplatňovaní sa na trhu práce
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie kvalifikovanej pracovnej sily a napĺňanie potrieb trhu práce • Vytváranie podmienok zo strany štátu pre zosúladenie zručností a potrieb trhu práce • Využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce • Zriadenie denného stacionáru pre dôchodcov ako sociálne zariadenie • Zriadenie detského stacionáru pre matky s deťmi • Organizovanie vzdelávacích aktivít v obci podporujúcich umiestnenie obyvateľstva na trhu práce • Získanie finančnej podpory na realizáciu projektových zámerov pre riešenie problémov týkajúcich sa zamestnanosti a sociálnej inklúzie
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Odchod pracovnej sily do miest s vyššou kvalitou života podporený legislatívnymi a regionálnymi zmenami • Legislatívne zmeny v oblasti pracovného práva, ktoré zvýhodňujú ekonomicky neaktívne obyvateľstvo voči ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu (EAO) • Nedostatočne motivujúca legislatíva pre mladých absolventov a

	<p>vzrastajúci nezáujem absolventov o umiestnenie na trhu práce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odchod mladých a vzdelaných ľudí za prácou mimo územia • Pretrvávajúca a platná legislatíva, ktorá nezohľadňuje úroveň kvalifikovanej sily a úroveň stredného školstva v nadväznosti na trh práce • Pretrvávajúca a prehĺbovanie skrytých foriem diskriminácie na trhu práce • Nepriaznivý ekonomický a sociálny vývoj v spoločnosti a ohrozené existenčné podmienky pre zabezpečenie rodiny • Nástroje pomoci a podpory zamestnanosti nie sú dostatočne efektívne
--	--

VZDELANIE

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Rast počtu obyvateľov s dosiahnutým stredným odborným a vysokoškolským vzdelaním • Obyvateľstvo si dopĺňa kvalifikačné vzdelanie (rekvalifikácie, školenia, univerzity 3.veku) • Potenciál rastu odbornosti a zručnosti
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Využívanie rekvalifikácie a jej nedostatočná efektívnosť • Apatia a nezáujem dlhodobo nezamestnaných obyvateľov na riešení svojho vzdelania a sociálneho statusu
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Využívanie nástrojov ďalšieho vzdelávania, celoživotného vzdelávania a poradenstva pre dospelých • Možnosť čerpania finančných prostriedkov z fondov EU a rozpočtu SR na vzdelávacie programy • Dotačná podpora cielená na vzdelávacie aktivity • Zvyšovanie odbornej a vzdelanostnej úrovne zamestnancov obce
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Znižovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva ➤ Nedostatok finančných zdrojov pre investovanie do vzdelávacích programov

SPOLOČENSKÝ ŽIVOT, VOĽNÝ ČAS, KULTÚRA A ŠPORT

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovanie tradičných kultúrnych a športových podujatí v spolupráci s obyvateľstvom /obecné, regionálne, nadregionálne/ • Aktívny klub dôchodcov • Aktívne spolky a organizácie vytvárajú voľnočasové aktivity pre obyvateľstvo • Obec má spoločenské priestory na realizáciu aktivít • Aktívni občania • Udržiavanie zvykov a tradícií • Organizácia podujatí
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Nedobudovaná športová infraštruktúra • Chýbajú nové detské ihriská, existujúce detské ihriská sú v zlom technickom stave
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Udržanie ľudových tradícií, celoročných kultúrnych podujatí v obci z vlastných zdrojov a prostredníctvom získania doplnkových zdrojov

	<p>financovania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytváranie lepších podmienok pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľnočasových aktivít • Vybudovanie a opravy detských ihrísk • Dobudovanie športovej infraštruktúry • Dobudovať fitnesscentrum • Zrekonštruovanie nevyužívaných priestorov pre stretávanie miestnych spolkov
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Strata identity a kultúrnych hodnôt • Nedostatok finančných zdrojov na realizáciu kultúrnych, spoločenských a športových podujatí • Nezáujem ľudí o veci verejné • Zánik organizácii a spolkov

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A CESTOVNÝ RUCH

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Dobré podmienky na horskú cykloturistiku • Vyznačené turistické trasy • Poľovný revír • Ubytovacie kapacity pre návštevníkov Biele dráhy • Vysoké návštevnosti organizovaných podujatí • Remeslá – vinohradníctvo, ovocinárstvo, včelárstvo • Obnovovanie poľnohospodárskej činnosti v bývalých objektoch poľnohospodárskeho družstva
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Nevybudovaná infraštruktúra • Nevyužívanie prírodného potenciálu okolia na rozvoj cestovného ruchu (cyklotrasy, chodníky) • Nedostatočné využitie potenciálu krajiny pre rekreáciu a turistiku a hospodársku činnosť • Nedostatočná propagácia územia, nerozvinutý informačný systém • Nie je dosť možností ubytovania pre turistov v určitých obdobiach, chýba TIK, propagačné materiály • Neexistencia stravovacích zariadení, chýbajú doplnkové služby cestovného ruchu • Chýbajúce štruktúry pre podporu podnikateľského prostredia (podnikateľ. inkubátor) • Nerozvinuté malé a stredné podnikanie • Málo živnostníkov, zlé legislatívne podmienky pre podnikanie v niektorých odvetviach • Nevyužitie možnosti močiara • Chýbajúca koncepcia okolitých obcí a miest pracovať spolu na rozvoji CR
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Prírodné a kultúrno-historické podmienky obce ako potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v oblasti turizmu, cykloturizmu a rekreácie – využívanie doplnkových zdrojov na financovanie týchto rozvojových aktivít

	<ul style="list-style-type: none"> • Možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými, krajinárskymi a kultúrnymi hodnotami územia (horská turistika, poznávací turistika, zber lesných plodov) • Možnosti vidieckej rekreácie • Možnosti rozvoja netradičných športov • Starostlivosť o obec z hľadiska CR • Zvýšenie informovanosti o území • Cieľavedome podporovať a využívať potenciál cestovného ruchu • Vybudovanie náučného chodníka (história, vinohradníctvo) • Efektívnejšia propagácia obce • Zjednotenie identity celého regiónu • Inovačný potenciál podnikov a potenciál pre budovanie poradenských štruktúr pre podnikanie, • Vytváranie synergických efektov pri využívaní rozvojových faktorov prostredníctvom partnerstva so strategickými sociálno-ekonomickými partnermi • Rozvoj netradičného a extenzívneho poľnohospodárstva (pestovanie liečivých rastlín, včelárstvo, malé agrofarmy) • Využitie tradícií a znalostí predkov pri hospodárskom využití územia • Rozvoj lesného hospodárstva a poľovníctva • Zhodnocovanie drevnej suroviny • Obnova tradičných remesiel • Prepojenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s obnovou tradičných remesiel (výroba dreveného riadu a náradia, a pod.) • Prepojenie hospodárskeho využitia územia s rozvojom rekreácie a turistiky (agroturizmus, malé zoológické záhrady hospodárskych zvierat, hipoturistika, výroba kulinárskych špecialít, a pod.) • Podpora zmena poľnohospodárskej produkcie – zameranie na výrobu a finalizáciu potravín (sady a pod.)
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Absencia miestnych koncepcií, strategických dokumentov, zručností a kapacít pre využitie potenciálu v oblasti rozvoja cestovného ruchu • Nekomtrolovateľný cestovný ruch • Nezáujem a nedostatočné využívanie inovačného potenciálu a nedostatočný dopyt po inováciách v podnikateľskej sfére • Nepripravenosť ľudí na podnikanie • Zrušenie obchodu (nezáujem nákupu) • Národná regionálna politika – nedostatočná podpora malých podnikateľov, nedostatočná podpora cestovného ruchu a obnoviteľných zdrojov energie štátom • Nedostatočná až zlá koncepcia okolitých obcí pri rozvoji CR

SAMOSPRÁVA A BEZPEČNOSŤ

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Požiarna zbrojnica a aktívny dobrovoľný hasičský zbor s technikou • Ekonomický prínos čerpania nenávratných finančných príspevkov v rokoch 2014-2022
----------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Vysporiadané vlastnícke vzťahy obecných objektov • Obec vlastní poľnohospodársku pôdu • Obec vlastní mechanizmy na rôzne práce • Vybudovaný kamerový systém
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Neúčast obyvateľov na zastupiteľstve • Nezáujem určitej skupiny obyvateľstva o veci verejné • Nedostatok finančných prostriedkov • Chýbajúce technické vybavenie obce na sebestačnosť a nezávislosť od odberateľov služieb • Nezabezpečený odchyt túlavých psov
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Orientácia na efektívne partnerstvá a spoluprácu aktérov regionálneho rozvoja • Vysporiadanie vlastníckych vzťahov • Zlepšenie strojového a technického vybavenia obce • Rozšírenie kamerového systému • Získanie finančnej podpory z EÚ alebo ŠR SR • Systémové vzdelávanie zamestnancov obce v oblasti efektívneho riadenia samosprávy • Doplnenie revíznej správy od strojov, zariadení a ručných náradí • Zabezpečenie školenia v odborných činnostiach pre obecných pracovníkov
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných zdrojov • Úverová zaťaženosť obce • Skupovanie obecných pozemkov • Uprednostnenie krátkodobých efektov • Problémy legislatívne, nedôsledná legislatívna podpora • Nedostatočná osвета a informovanosť • Zvýšenie kriminality v obci • Strata alebo zneužitie dôležitých informácií o obci a jej vedení

INFORMATIZÁCIA OBCE

Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Bezplatná WIFI sieť v centre obce • SMS info pre obyvateľov
Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> • Neexistujúci informačný kiosk v obci • Slabá informatizácia návštevníkov o obci, jej pamiatkach, vinohradníckych osadách • Málo informačných bodov v obci
Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vypracovanie koncepcie informatizácie obce • Vybudovanie viacerých informačných tabúl a kiosku v obci
Ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> • Málo zainteresovaných obyvateľov do riadenia a možných príležitostí v obci • Neúspešnosť pri získavaní finančných grantov

Swot analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození poskytla prehľad potenciálnych obmedzení i možností pri ďalšom rozvoji obce. Jej zhodnotenie umožnilo stanoviť nevyhnutné priority strategických cieľov v jednotlivých oblastiach a prijať opatrenia na zabezpečenie ich dosiahnutia. Analýza príležitostí a ohrození umožnila odhaliť doteraz nevyužitú šancu a súčasne definovať riziká, s ktorými sa samospráva môže v ďalšom období stretnúť.

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä Agendou 2030. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení.

Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné napĺňať. Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce.

Sú nimi:

- Vzdelanie pre dôstojný život,
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,
- Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,
- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť,
- Dobré zdravie.

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska. Strategická časť Programu

hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ladzany na roky 2026-2032 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

3.1 Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

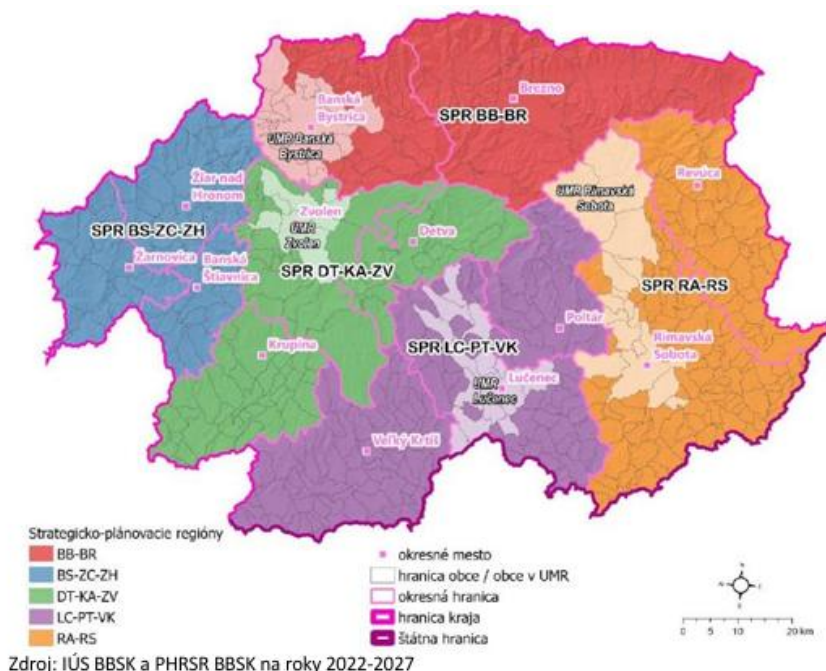
- 1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva*
- 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
- 3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT*
- 4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv*
- 5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.*

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. Strategicko-plánovacie regióny (SPR), ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická

stratégia, spracovaná vo forme integrovanej územnej stratégie (IUS) a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR.

Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce). Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). Obec Ladzany leží v Banskobystrickom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je súčasťou strategicko-plánovacieho regiónu SPR Detva-Krupina-Zvolen.

Obrázok č.15: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Banskobystrického kraja

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. Každý samosprávny kraj na Slovensku a každé územie udržateľného mestského rozvoja (UMR mestská funkčná časť), zadané Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie) definuje tzv. Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky). Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by nepriniesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky).

Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá

bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia** (IUI, angl. skratka ITI). Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

3.2 Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Strategickým zámerom obce je prostredníctvom tohto dokumentu zaviesť také systémové prepojenia, ktoré umožnia zrýchlenie vlastnej dynamiky rozvoja obce a následne aj regiónu. Predkladaný dokument na základe systematickej analýzy ponúka možnosti rozvoja obce zohľadňujúc tak historický vývoj ako aj súčasnú východiskovú situáciu. Uvádzaný rámec bude orientačným bodom nielen pre tvorbu konkrétnych projektov rozvoja obce, ale aj pre posudzovanie projektov, ktoré sa budú uchádzať o podporu realizácie zo strany obce.

Predkladané dlhodobé rozvojové zámery a plány obce vychádzajú zo súčasnej situácie v obci, sú založené na prirodzených a všeobecne platných princípoch, takže sú apolitické. Z toho dôvodu sú prijateľné a akceptovateľné aj pre ostatné, nasledujúce vedenia obce. Len naplnením dlhodobých stratégií, cieľov a opatrení sa podarí dosiahnuť naplnenie stanovenej vízie.

Hlavné dlhodobé zámery obce, z ktorých sa odvodzujú čiastkové ciele sú:

- Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj
- Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce
- Zvýšenie atraktívnosti obce

Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj

Spracované analýzy v predchádzajúcich kapitolách vyšpecifikovali problémové oblasti, ktoré musí obec riešiť. V rámci predkladaných riešení sa kladie dôraz na riešenia, ktoré akcentujú dlhší časový horizont.

Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce

Rozvoj obce musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Toto je proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov občanov na kvalitu života. Rozvoj obce je teda reakciou na požiadavky občanov. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska obce komplexné. Ak teda hovoríme o rozvoji obce, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

Zvýšenie atraktívnosti obce

Obec je organický celok produkujúci služby a statky pre obyvateľov. Z tohto hľadiska je kvalita týchto činností porovnávaná s inými obcami. Občan pri rozhodovaní, kde bude žiť, pracovať a odvádzať dane, sa rozhoduje aj na základe kvality služieb, ktoré obec poskytuje. Obec sa tak z objektívnych dôvodov dostáva do konkurenčného boja o získanie obyvateľov. Rovnaká je tiež aj motivácia investorov a podnikateľských subjektov. Ladzany sa preto zo spomínaných dôvodov dlhodobo cielene usilujú o neustále zvyšovanie svojej atraktívnosti.

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont.

Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná strategická vízia obce:

„Obec Ladzany bude modernou, ekonomicky, sociálne a kultúrne sa rozvíjajúcou obcou, ktorá svojim obyvateľom poskytne kvalitné životné prostredie s dostatkom kultúrneho a športového vyžitia a zároveň vytvorí dostatok možností pre rozvoj pracovných miest a podnikania občanov v poľnohospodárstve, tradičných i nových remeslách a službách v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Obec sa stane pre svojich obyvateľov miestom na bývanie v ekologicky zdravom prostredí so silným sociálnym, národným, kultúrnym a hospodársko-spoločenským zázemím.“

Na dosiahnutie uvedenej strategickkej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Ladzany na roky 2026-2032. Hlavným cieľom rozvoja obce je **„zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj obce, ekonomický a hospodársky blahobyť pre všetky generácie.“**

Pre naplnenie strategickej vízie si teda obec Ladzany stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

Tabuľka č.12: Rozvojové oblasti

Hospodárska oblasť	Sociálna oblasť	Enviromentálna oblasť
Rozvoj lokálnej ekonomiky, Budovanie SMART infraštruktúry	Bývanie a bezpečnosť	Odpadové hospodárstvo
Technická infraštruktúra Mobilita	Občianska infraštruktúra, vybavenosť obce	Ochrana životného prostredia
Partnerská spolupráca	Kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch	Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO ₂

A.) Hospodárska oblasť – táto prioritná oblasť pozostáva z 3 priorít: rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov) a technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia, ČOV) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).

B.) Sociálna oblasť – prioritná oblasť pozostávajúca z 3 rozvojových priorít: bývanie a bezpečnosť (podpora bývania v obci, prevencia kriminality), občianska infraštruktúra, vybavenosť obce (skvalitnenie občianskej vybavenosti, čiastočná rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch (rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies, podpora atraktivity obce, podpora starostlivosti o historické objekty).

C.) Environmentálna oblasť – tretia prioritná oblasť pozostáva z 3 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov), ochrana životného prostredia (starostlivosť o intravilán a extravilán katastra obce, vodné toky a vodné plochy, geologické zvláštnosti) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, realizácia protipovodňových opatrení).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení a projektových zámerov, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Tabuľka č.13: Vízia, ciele a priority

Vízia			
<p><i>Obec Ladzany bude modernou, ekonomicky, sociálne a kultúrne sa rozvíjajúcou obcou, ktorá svojim obyvateľom poskytne kvalitné životné prostredie s dostatkom kultúrneho a športového vyžitia a zároveň vytvorí dostatok možností pre rozvoj pracovných miest a podnikania občanov v poľnohospodárstve, tradičných i nových remeslách a službách v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Obec sa stane pre svojich obyvateľov miestom na bývanie v ekologicky zdravom prostredí so silným sociálnym, národným, kultúrnym a hospodársko-spoločenským zázemím.</i></p>			
Hlavný cieľ			
<p><i>Zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvalodržateľný rozvoj obce, ekonomický a hospodársky blahobyt pre všetky generácie.</i></p>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné a čisté životné prostredie
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • Bývanie a bezpečnosť • Občianska infraštruktúra, vybavenosť obce • Kultúra, šport, voľný čas a cestovný ruch 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • ochrana životného prostredia • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO2
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy,

	modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry
--	--	--	--

Zdroj: Vlastné spracovanie

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projektové zámery na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov.

Táto časť obsahuje konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám, súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

V strategickú časť zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektových zámerov. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektových zámerov v rámci zadefinovaných opatrení podporí inteligentnú transformáciu hospodárstva, napomôže prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu, posilní mobilitu a digitalizáciu, prispeje k budovaniu sociálnejšej Európy a posilní miestny rozvoj (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektových zámerov na území obce – pričom tieto projektové zámery svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla

jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „projektový zámer“.

Všetky projektové zámery, ktoré sú v tomto PHSR zadané, môžu byť realizované v rámci integrovaných investičných balíkov, zadaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHRSR VÚC Banská Bystrica) alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Detva-Krupina-Zvolen (IUS SPR Detva-Krupina-Zvolen); môžu byť taktiež zahrnuté medzi integrované územné investície (financované z EŠIF).

Tabuľka č.14: Plán aktivít

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	<p>Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov, obnova chovu hospodárskych zvierat - podpora malých agro-fariem a tradičných remesiel - stravovacie a ubytovacie služby</p> <p>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód</p>
1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb	<p>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.)</p> <p>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov</p> <p>Proj. zámer 1.2.3: Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov</p>

	<p>- nákup potrebnej techniky a vybavenia na údržbu verejných priestranstiev (napr. traktor, nakladač, kosačka, zametač, odhrňáč snehu, fréza a pod.)</p> <p>Proj. zámer 1.2.4: Obstaranie územného plánu obce - obstaranie územného plánu obce v súlade so zákonom o územnom plánovaní -obstaranie digitalizácie územného plánu</p>
<p>1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií, mostov a lávok - obnova poškodeného povrchu miestnych komunikácií - rekonštrukcia obecných mostov a lávok - rekonštrukcia miestnych komunikácií</p> <p>Proj. zámer 1.3.2: Výstavba a obnovenie cyklistických a náučných chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry - vybudovanie samostatných, od komunikácií stavebne oddelených cyklistických chodníkov - osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúl, nabíjačiek na elektrické bicykle a pod. - dobudovanie a rekonštrukcia náučných chodníkov</p> <p>Proj. zámer 1.3.3: Obnovenie trasy úzkokolajovej železnice na turistické účely -terénne úpravy, turistické a informačné značenie a tabule -vypracovanie štúdie a obstaranie povolení</p> <p>Proj. zámer 1.3.4: Výstavba rozhľadne - výstavba rozhľadne nad obcou v časti Hájište- Radvanky</p>
<p>1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce</p>	<p>Proj. zámer 1.4.1: Rekonštrukcia existujúcej vodovodnej siete -rekonštrukcia rozvodov a prípojok vodovodnej siete</p> <p>Proj. zámer 1.4.2: Výstavba kanalizácie a ČOV - výstavba čističky odpadových vôd a pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV - obstaranie dokumentácie na kanalizáciu - vybudovanie kanalizácie</p> <p>Proj. zámer 1.4.3: Dobudovanie technickej infraštruktúry bezdrôtový rozhlas, verejné osvetlenie s využitím OZE (solárne svietidlá a pod.)</p>
<p>1.5 Spolupráca s partnerskými obcami</p>	<p>Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami a inými organizáciami</p>

Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	<p>Proj. zámer 2.1.1: Vybudovanie nájomných bytov - rekonštrukcia bytového domu č.60 v súčinnosti so súkromným investorom</p>
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality	<p>Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky, ochrana životného prostredia</p> <p>Proj. zámer 2.2.2: Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave - osadenie rôznych dopravno-bezpečnostných zariadení a prvkov (napr. merače rýchlosti, spomaľovače rýchlosti, prechody pre chodcov, osvetlenie prechodov, nástupné ostrovčeky, zábradlia okolo exponovaných úsekov komunikácií, vypuklé zrkadlá a pod.)</p>
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	<p>Proj. zámer 2.3.1: Rekonštrukcia gazdovského domu - rekonštrukcia ľudového domu a zriadenie múzea</p> <p>Proj. zámer 2.3.2: Úprava verejných priestranstiev -stavebné úpravy a výsadba zelene</p> <p>Proj. zámer 2.3.3: Rekonštrukcia obecných budov a objektov - rekonštrukcia exteriéru a interiéru kultúrneho domu aj s vykurovaním a zníženie energetickej náročnosti - rekonštrukcia exteriéru a interiéru hasičskej zbrojnice - rekonštrukcia exteriéru a interiéru obecného úradu -rekonštrukcia autobusových zastávok a tržnice</p> <p>Proj. zámer 2.3.4: Rekonštrukcia domu smútku a cintorína - rekonštrukcia exteriéru a interiéru domu smútku - terénne práce a oplatenie cintorína</p>
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	<p>Proj. zámer 2.4.1: Modernizácia komunitného centra - modernizácia vnútorných priestorov</p> <p>Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie denného stacionáru - zriadenie denného stacionáru (pre dôchodcov i matky s deťmi)</p>

<p>2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času</p>	<p>Proj. zámer 2.5.1: Výstavba a rozšírenie ihrísk - rozšírenie multifunkčného ihriska - vybudovanie workoutového ihriska</p> <p>Proj. zámer 2.5.2: Rekonštrukcia a rozšírenie detského ihriska - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí</p>
<p>2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života</p>	<p>Proj. zámer 2.6.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies</p>
<p>Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA</p>	
<p>Opatrenie</p>	<p>Projektový zámer</p>
<p>3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov</p>	<p>Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov - implementácia rôznych SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi - realizácia edukatívnych aktivít rôznej povahy pre miestnych obyvateľov a iných pôvodcov odpadu za účelom zlepšenia nakladania s odpadmi</p>
<p>3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p>	<p>Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce</p> <p>Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí - v spolupráci s rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko, zriadenie oddychovej zóny pri močiarí (chov rýb) a pod.</p>
<p>3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p>	<p>Proj. zámer 3.3.1: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zateplovanie budov, výmena kotlov a pod.)</p>

	<p>- výstavba fotovoltických elektrární na strechách obecných budov</p> <p>Proj. zámer 3.3.2: Komplexná obnova budovy kultúrneho domu, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti</p> <p>- výmena poškodenej krytiny a komplexná rekonštrukcia strechy - zateplenie budovy, úprava fasády - výmena otvorových výplní - rekonštrukcia interiérových priestorov - obstaranie vnútorného vybavenia</p>
3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry	<p>Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení</p> <p>- realizácia celého komplexu vzájomne prepojených aktivít zameraných na elimináciu prípadných povodní, zadržovanie vody krajine, zvyšovanie biodiverzity a pod.</p>

Zdroj: Obecný úrad

Tabuľka č.15: Merateľné ukazovatele

Merateľné ukazovatele		
Prioritná oblasť 1 HOSPODÁRSKA	Prioritná oblasť 2 SOCIÁLNA	Prioritná oblasť 3 ENVIRONMENTÁLNA
<p>Opatrenie 1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov</p> <ul style="list-style-type: none"> počet nových podnikajúcich subjektov počet novovzniknutých služieb počet nových rodinných fariem, počet nových spoločných hospodárskych dvorov, počet zapojených poľnohospodárskych podnikov do finalizácie produkcie počet produktov miestnej výroby na trhu počet podporených agrofariem počet novovzniknutých a obnovených remesiel počet dobudovaných 	<p>Opatrenie 2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania</p> <ul style="list-style-type: none"> Počet nových nájomných bytov počet nových verejných bezbariérových vstupov <p>Opatrenie 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality</p> <ul style="list-style-type: none"> Počet nových osadených kamier Počet nových dopravnobezpečnostných zariadení a prvkov <p>Opatrenie 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> počet zrekonštruovaných obecných budov a objektov 	<p>Opatrenie 3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov</p> <ul style="list-style-type: none"> počet osvetových materiálov pre verejnosť počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva počet obyvateľov zapojených do aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia počet SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi <p>Opatrenie 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných</p>

<p>stravovacích kapacít</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok • web stránka / počet návštev na stránke • počet návštevníkov • počet zriadených nových prevádzok pre účely doplnkových služieb • počet nových služieb turistom <p>Opatrenie 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti • Počet podporených aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti • Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a obyvateľov • Počet zakúpenej techniky na údržbu verejných priestranstiev • obstaranie a digitalizácia územného plánu <p>Opatrenie 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet m rekonštruovaných miestnych komunikácií • počet m vybudovaných, 	<ul style="list-style-type: none"> • počet nových verejných bezbariérových vstupov • počet m² plôch zrekonštruovaných verejných priestranstiev <p>Opatrenie 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti • počet vytvorených pracovných miest • počet vzdelávacích, rekvalifikačných a motivačných programov • počet vyškolených obyvateľov • počet klientov v novom zariadení sociálnych služieb • počet obyvateľov začlenených do občianskeho a pracovného života <p>Opatrenie 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet voľnočasových aktivít • počet nových plôch a zariadení športu, kultúry a oddychu • počet osôb využívajúcich areály <p>Opatrenie 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet obnovených tradícií • počet podporených spolkov, klubov, 	<p>opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet m² revitalizovaných verejných priestranstiev • počet adaptačných opatrení na zvyšovanie biodiverzity <p>Opatrenie 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet zateplených budov • počet fotovoltických elektrární • počet prvkov využívajúcich OZE <p>Opatrenie 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • kapacita protipovodňovej nádrže • počet realizovaných prvkov protipovodňových a vodozádržných opatrení
--	--	---

<p>obnovených chodníkov pre peších</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet km siete turistických trás a cyklotrás • počet zriadených náučných chodníkov • počet vybudovaných oddychových miest • počet prístreškov počet informačných a orientačných objektov • počet rekonštruovaných premostení <p>Opatrenie 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosť obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet km zrekonštruovaného vodovodného potrubia • počet km vybudovanej kanalizácie • počet vybudovaných ČOV • počet nainštalovaných solárnych svietidiel <p>Opatrenie 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet spolupracujúcich organizácií 	<p>záujmových a občianskych združení</p> <ul style="list-style-type: none"> • počet vzniknutých záujmových združení a spolkov • počet programov práce s verejnosťou • počet organizovaných podujatí • počet účastníkov na podujatiach • počet obyvateľov zapojených do aktivít • počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných • počet získaných dotácií a nenávratných finančných príspevkov 	
--	--	--

Zdroj: vlastné spracovanie

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán, - popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,

- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Tabuľka č.16: Akčný plán

Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: ROZVOJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY,			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	2026 -2032	20	Dotácie, Súkromné financie
Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	2026 -2032	10	Dotácie, Súkromné financie
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
Projektový zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych	2026 -2032	20	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	2026 -2032	10	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.2.3: Obstaranie komunálnej techniky na údržbu verejných priestorov	2026 -2030	25	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.2.4: Obstaranie územného plánu obce	2028 -2032	25	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia miestnych komunikácií, mostov a lávok	2027 -2032	250	Dotácie, vlastné financie

Proj. zámer 1.3.2: Výstavba a obnovenie cyklistických a náučných chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	2027 -2032	30	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.3.3: Obnovenie trasy úzkokoľajovej železnice na turistické účely	2028 -2032	30	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.3.4: Výstavba rozhľadne	2027 -2030	100	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Proj. zámer 1.4.1: Rekonštrukcia existujúcej vodovodnej siete	2028 -2032	50	Dotácie, vlastné financie a súkromné
Proj. zámer 1.4.2: Výstavba kanalizácie a ČOV	2028 -2032	3000	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 1.4.3: Dobudovanie technickej infraštruktúry	2028 -2032	20	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
Projektový zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej spolupráce	2026 -2032	10	Dotácie, vlastné financie
Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.1: Tvorba možnosti pre rozvoj bývania			
Proj. zámer 2.1.1: Vybudovanie nájomných bytov	2026 -2032	500	Dotácie, súkromné financie
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.2: Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov, vrátane prevencie kriminality			
Proj. zámer 2.2.1: Rozšírenie kamerového systému	2027 -2031	10	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.2.2: Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave	2026 -2030	5	Dotácie, vlastné financie

PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.3: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Proj. zámer 2.3.1: Rekonštrukcia gazdovského domu	2027 -2032	300	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.3.2: Úprava verejných priestranstiev	2027 -2032	20	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.3.3: Rekonštrukcia obecných budov a objektov	2026 -2032	150	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.3.4: Rekonštrukcia domu smútku a cintorína	2028 -2032	80	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.4: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Proj. zámer 2.4.1: Modernizácia komunitného centra	2030 -2032	10	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie zariadenia pre seniorov	2028 -2032	20	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Proj. zámer 2.5.1: Výstavba a rozšírenie ihrísk	2028 -2032	50	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 2.5.2: Rekonštrukcia a rozšírenie detského ihriska	2028 -2030	10	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: BÝVANIE A BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.6: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Proj. zámer 2.6.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí	2026 -2032	9	Dotácie, vlastné financie
Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis.eur)	Zdroj
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom	2028 -2032	30	Dotácie, vlastné financie

hospodárstve, realizácia osvetových a vzdelávacích aktivít			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2027 -2032	20	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2028 -2032	10	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Proj. zámer 3.3.1: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie	2028 -2032	100	Dotácie, vlastné financie
Proj. zámer 3.3.2: Komplexná obnova budovy kultúrneho domu, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	2028 -2032	150	Dotácie, vlastné financie
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.4: Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2028 -2032	50	Dotácie, vlastné financie

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zámery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zámery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je Riadiacim orgánom na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci

zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu Monitorovacieho výboru. Funkciu Platobného orgánu vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu Sprostredkovateľského orgánu. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod. V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami.

Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Samospráva bude získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracované pripomienky budú predložené zastupiteľstvu na hodnotenie PHSR za a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR

bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Tabuľka č.17: Plán priebežných hodnotení PHSR

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2026 – 2032 (2035)		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2027	podľa rozhodnutia obce a vznikutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenia časti PHSR	2027	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2026-2032	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

6 FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce.

Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, projektových zámerov za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektových zámerov.

6.1 Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektového zámeru. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektových zámerov

sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zámery sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a projektových zámerov, uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB, ...),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny – AOTP...),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

6.2 Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce, projekty MAS a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania.

Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 a 5 spadajú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO).

Tabuľka č.18: Úroveň dôležitosti projektových zámerov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu Splnená jedna z podmienok	2.3.3, 2.5.1, 2.5.2, 3.3.2
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty MAS	1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.4.2, 2.1.1, 2.2.2,

		Splnená jedna z podmienok	
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	1.2.1, 1.2.2, 1.4.1, 2.2.1, 2.3.1, 2.3.2, 2.4.2, 2.6.1, 3.2.1, 3.3.1
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu úvah.	1.1.1, 1.1.2, 1.3.2, 1.3.3, 1.4.3, 1.5.1, 3.2.2, 3.4.1
5	Najnižšia	Ostatné	1.3.4, 2.3.4, 2.4.1, 3.1.1

Zdroj: vlastné spracovanie

7 ZÁVEREČNÁ ČASŤ

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ladzany na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035.</p> <p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014).</p>
Spracovanie	<p>Spracovanie: spracovanie PHSR vykonala MAS Zlatá cesta, ktorá koordinovala proces tvorby PHSR v spolupráci s obcou.</p> <p>Autorský kolektív: OZ Zlatá cesta, zamestnanci obce, poslancový zbor, občania obce Ladzany</p> <p>Obdobie spracovania – august 2025 – november 2025</p>
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada)
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHSR obce Ladzany na roky 2026 – 2032 s výhľadom do roku 2035.

Zdroj: vlastné spracovanie

7.1 Zoznamy

Zoznam tabuliek

- Tabuľka č.1: Pôdny fond v katastri obce
- Tabuľka č.2: Miera emisií v okrese a kraji
- Tabuľka č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia
- Tabuľka č.4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva
- Tabuľka č.5: Národnostná štruktúra obyvateľstva
- Tabuľka č.6: Materinský jazyk obyvateľstva
- Tabuľka č.7: Štruktúra náboženského vyznania obyvateľstva
- Tabuľka č.8.-9.: Domy, byty a ukazovatele bývania v obci v roku 2021
- Tabuľka č.10: Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci
- Tabuľka č.11 SWOT analýza
- Tabuľka č.12: Rozvojové oblasti
- Tabuľka č.13: Vízia, ciele a priority
- Tabuľka č.14: Plán aktivít
- Tabuľka č.15: Merateľné ukazovatele
- Tabuľka č.16: Akčný plán
- Tabuľka č.17: Plán priebežných hodnotení PHSR
- Tabuľka č.18: Úroveň dôležitosti projektových zámerov

Zoznam grafov

- Graf č.1: Pôdny fond v katastri obce
- Graf č.2: Demografický vývoj
- Graf č.3: Rozdelenie obyvateľstva podľa pohlavia
- Graf č.4: Rozdelenie podľa vekových skupín obyvateľstva

Zoznam máp

- Mapa č.1.-4: Geografická poloha obce
- Mapa č.5.-6: Vodné toky v katastri obce
- Mapa č.7: Cyklotrasa „Cez tri kopce a stovky viníc“
- Mapa č.8: „Turčiansko-Kremnicko-Štiavnická magistrála“
- Mapa č.9: Náučný chodník „Po stopách predkov“

Zoznam obrázkov

- Obrázok č.1: Letecký pohľad na obec
- Obrázok č.2: Evanjelický kostol
- Obrázok č.3: Evanjelická fara
- Obrázok č.4: Vinohradnícke pivnice
- Obrázok č.5: Zber jablák v minulosti
- Obrázok č.6: Bioplynová stanica Ladzany, Dom smútku a cintorín

Obrázok č.7: Základná škola v minulosti

Obrázok č.8: Kultúrny dom v obci

Obrázok č.9.-11.: Každoročné kultúrne podujatia v obci

Obrázok č.12.-13.: Úzkokoľajová železnica na zvážanie dreva v minulosti

Obrázok č.14: Programy politiky súdržnosti v Programovom období 2021-2027

Obrázok č.15: Strategicko–plánovacie regióny /SPR/ a územia udržateľného mestského rozvoja /UMR/ na území Banskobystrického kraja

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

- Inštitút priestorového plánovania (2016): Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí. Bratislava: september 2016.
- Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001
- MDVRR (2015): Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.
- MŽP (2018): Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja. Bratislava: január 2020.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
- Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy
- Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
- Web stránka obce

Internetové zdroje:

- datacube.statistics.sk
- <http://cp.atlas.sk>
- <http://envirozataze.enviroportal.sk>
- <http://uzemia.enviroportal.sk>
- <https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>
- www.cdb.sk
- www.ives.minv.sk/heraldreg
- www.maps.google.com
- www.minv.sk

- www.orsr.sk
- www.pamiatky.sk
- www.registeruz.sk
- www.scitanie.sk
- www.statistics.sk
- www.zrsr.sk
- www.voda.oma.sk
- <https://www.romovia.vlada.gov.sk/atlas-romskych-komunit/atlas-romskych-komunit-2019/>
- www.slovenskovkocke.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

- AOTP Aktívne opatrenia trhu práce
- AZE Alternatívne zdroje energie
- BBSK Banskobystrický samosprávny kraj
- b.j. Bytové jednotky
- CLLD Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)
- CR Cestovný ruch
- ČOV Čistička odpadových vôd
- DHZ Dobrovoľný hasičský zbor
- EAO Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
- EIB Európska investičná banka
- EŠIF Európske štrukturálne a investičné fondy
- EÚ Európska únia
- EZÚS Európske zoskupenie územnej spolupráce
- ha Hektár
- HDP Hrubý domáci produkt
- IBV Individuálna bytová výstavba
- IT Informačné technológie
- IUI Integrovaná územná investícia, angl. skratka ITI
- IUS Integrovaná územná stratégia
- KURS Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001
- KZAM Klasifikácia zamestnaní
- MAS Miestna akčná skupina
- MRK Marginalizované rómske komunity
- MSP Malí a strední podnikatelia
- MŽP Ministerstvo životného prostredia
- NFP Nenávratný finančný príspevok
- NN Nízke napätie
- NPR Národná prírodná rezervácia
- OcÚ Obecný úrad
- OcZ Obecné zastupiteľstvo

- o. i. Okrem iného
- OOCR Oblastná organizácia cestovného ruchu CR Cestovný ruch
- OZE Obnoviteľné zdroje energie
- PA Povodňová aktivita
- PHSR Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- PP Prírodná pamiatka
- PR Prírodná rezervácia
- PPA Pôdohospodárska platobná agentúra
- PPF Poľnohospodársky pôdny fond
- SHR Samostatne hospodáriaci roľníci
- SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound), čiže špecifické, merateľné, dosiahnuteľné, relevantné a časovo ohraničené
- SPR Strategicko-plánovací región
- SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia
- ŠFRB Štátny fond rozvoja bývania
- ŠÚ SR Štatistický úrad Slovenskej republiky
- TTP Trvalé trávne porasty
- UMR Udržateľný mestský rozvoj
- UoZ Uchádzač o zamestnanie
- ÚPSVaR Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- VÚC Vyšší územný celok
- VZN Všeobecne záväzné nariadenie